

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 8 november justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Faradj Koliev* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Leif Nysmed* (S) under tiden för hans ledighet den 9 januari–30 juni 2017.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Faradj Koliev* som suppleant i skatteutskottet och i civilutskottet under *Leif Nysmeds* ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 9 januari–30 juni 2017* till

suppleant i skatteutskottet
Faradj Koliev (S)

suppleant i civilutskottet
Faradj Koliev (S)

§ 4 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 1 december kl. 14.00*.

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2016/17:136

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:136 Deltidspoliser
av Krister Hammarbergh (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 december 2016.

Skälet till dröjsmålet är andra åtaganden.

Stockholm den 24 november 2016

Justitiedepartementet

Anders Ygeman

Interpellation 2016/17:137

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:137 Textilinsamling av företag
av Kristina Yngwe (C)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 9 december 2016.
Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid
på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 24 november 2016

Miljö- och energidepartementet

Karolina Skog (MP)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2016/17:144

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:144 Översynen av områden av riksintresse för
friluftsliv

av Gunilla Nordgren (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 9 december 2016.
Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid
på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 24 november 2016

Miljö- och energidepartementet

Karolina Skog (MP)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2016/17:FPM25 Partnerskap för forskning och innovation i Medelhavsområdet (Prima) KOM(2016) 662 till utbildningsutskottet

2016/17:FPM26 Direktiv om gemensam bolagsskattebas och gemensam konsoliderad bolagsskattebas KOM(2016) 685, KOM(2016) 683 till skatteutskottet

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2016/17:3532 och 3535 till kulturutskottet

2016/17:3534 till konstitutionsutskottet

2016/17:3536 till konstitutionsutskottet

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkande

2016/17:FiU7 Nytt regelverk om upphandling

Trafikutskottets utlåtande

2016/17:TU7 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen

Civilutskottets betänkande

2016/17:CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Trafikutskottets betänkande

2016/17:TU5 Upphandling av vissa kollektivtrafiktjänster

Konstitutionsutskottets betänkande

2016/17:KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

§ 9 Svar på interpellation 2016/17:117 om fördröjningen av Sveriges utbetalningar till jordbrukare

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Magnus Oscarsson har frågat mig om jag kommer att vidta åtgärder för att säkerställa att de EU-ersättningar som skulle ha betalats ut under 2015 kommer att betalas ut under 2016 samt om EU-ersättningarna inte betalas ut snarast, hur jag i så fall kommer att säkerställa att

böndernas likviditet och kreditvärdighet inte drabbas av fördröjningen av utbetalningarna.

Jag har stor förståelse för att de försenade utbetalningarna av jordbrukarstöden medför problem för lantbrukarna och är medveten om vilka svårigheter som det innebär för de lantbrukare som drabbas. De svårigheter som finns gällande stödutbetalningarna försätter lantbrukare i en allvarlig situation, och regeringen arbetar därför aktivt för att stödutbetalningarna ska ske i snabbare takt.

För att de sena EU-regelverken ska få så liten påverkan på lantbrukarnas ekonomi som möjligt har Jordbruksverket prioriterat att betala ut de budgetmässigt största stöden först, såsom gårdsstödet och de stora miljöersättningarna. Regeringen har i budgetpropositionen för 2017 föreslagit att Jordbruksverkets förvaltningsanslag ökas med 60 miljoner kronor per år 2017–2020 för att stärka de administrativa resurserna. Detta kommer de stödsökande till del genom att det skapar förutsättning för en effektivare handläggning hos myndigheten.

Det är viktigt att handläggningen utförs och beslut fattas på korrekt grund för att inte riskera att enskilda stödsökare drabbas av återkrav och Sverige av sanktioner för en felaktig hantering av stöden. För detta behövs it-system för kontroll och handläggning.

Mot bakgrund av de problem som har identifierats tog jag den 23 mars 2016 initiativ till att ge Statskontoret uppdraget att genomlys Jordbruksverkets hantering av införandet av den nya jordbrukspolitik. Den 9 november 2016 lämnade Statskontoret sin rapport av uppdraget, och beredning av denna pågår nu inom Regeringskansliet. Statskontorets rapport är ett viktigt underlag för hur arbetet inom Jordbruksverket ytterligare kan förbättras.

I dessa sammanhang brukar också frågan ställas om lantbrukarna kan få någon kompensation för att utbetalningarna kommer senare än vanligt. Svaret är att det inte finns något rättsligt stöd för att betala kompensation till lantbrukare som ännu inte har fått sina stöd eftersom utbetalningarna har sin grund i EU-reglerna. Därför kan ingen sådan ersättning betalas ut.

Anf. 2 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag har skrivit denna interpellation om en kraftig försening av EU-ersättningar för Sveriges jordbrukare, för det är detta jag hör om av många jordbruksföretagare. Det handlar inte om någon liten företeelse, utan vi talar om flera tusen jordbrukare runt om i landet som inte har fått de ersättningar för 2015 som de är berättigade till.

Flera jag har pratat med säger att de har talat med Jordbruksverket, och de har fått klartecken om att ersättningen skulle ha kommit i oktober i år, alltså för ungefär en månad sedan. Nu har de fått ett nytt besked: Ersättningen kommer under andra halvan av 2017. Ja, ni hörde rätt – andra halvan av 2017!

Det nya beskedet om EU-ersättningarna ställer jordbrukarna inför mycket stora svårigheter. På grund av den tidigare fördröjningen av utbetalningarna har bönderna tvingats ta stora risker för att få fram tillräcklig likviditet så att de kan betala räkningar som 2015 års ersättning skulle finansiera. Att de nu står utan möjlighet att betala tillbaka inom utsatt tid utgör en mycket allvarlig situation för bönderna, vars trovärdighet inför kreditgivarna står på spel.

Vi talar om mycket pengar som inte har betalats ut. För vissa jordbrukare handlar det om hundratusentals kronor. Det är pengar som jordbrukarna har räknat med men inte har fått. Särskilt hårdast drabbas mjölkbönderna, som redan nu har det ekonomiskt väldigt tufft. Om pengarna inte snarast betalas ut måste regeringen vidta andra åtgärder för att säkerställa att böndernas likviditet och kreditvärdighet inte drabbas av den nu orimligt långa fördröjningen av utbetalningen.

Min fråga till ministern är: Vilket ansvar tar ministern för att utbetalningen ska slutföras 2016, alltså i år?

Anf. 3 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Jag vill ställa en enkel och rak fråga till statsrådet. Den gäller det nya tillskottet av pengar till Jordbruksverket som ges efter den misslyckade upphandlingen av ett nytt it-system. Är det statsrådets och regeringens nya politik att ge mer pengar till de myndigheter och verk som missköter sina upphandlingar och på grund av det inte klarar av att hålla sin budget?

Anf. 4 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag delar Magnus Oscarssons oro för de jordbrukare som ännu inte har fått ut sitt stöd, även om vi ska komma ihåg att förhållandevis få har drabbats av problematiken. Tittar man på hela programmet ser man att det handlar om 9 miljarder, alltså 9 000 miljoner. Av dessa kvarstår ungefär 600 miljoner. Den absoluta merparten har redan betalats ut, vilket är viktigt att framhålla.

Jag har gjort allt för att få Jordbruksverket att snabba på sina utbetalningar. Det finns dock förklarliga skäl, vilket jag ska återkomma till.

När vi ger ett stöd på 60 miljoner måste vi självklart också se till att utbetalningarna snabbas på. Man kan inte, som Sten Bergheden vill, säga att man inte ska ge detta stöd. Annars drabbas ju jordbrukarna ännu hårdare.

Anledningen till att jag gav Statskontoret i uppdrag att belysa detta var att omfattande kritik har framförts, och det finns säkert goda skäl till denna kritik. Den rapport som Statskontoret nu har gett oss ska vi granska mer ingående. Jag vet att Jordbruksverket också jobbar med frågan kontinuerligt för att hitta snabbare system. Sedan jag tillträdde har jag dessutom haft en kontinuerlig dialog med Jordbruksverket om denna fråga.

Jag vill betona att jag fortsättningsvis har förtroende för Jordbruksverkets ledning, och jag utgår från att verket kommer att lösa denna uppgift, som faktiskt inte är liten. Jag vill inte heller att man ska hamna i samma situation en gång till. Jag ska återkomma till vad vi gör för att inte hamna där en gång till.

Jo, man måste faktiskt dra lärdom av läxan. Läxan var inte gjord när vi tillträdde som regering. EU fattade det definitiva beslutet kring detta mycket komplexa regelverk i december 2013. Det var någonting som skulle börja gälla dagen efter, den 1 januari 2014. Det var det som hände. När vi tillträdde som regering och jag tillträdde som statsråd, den 3 oktober, fanns det 333 utestående frågor från EU-kommissionen kring det svenska programmet.

Här satt det en myndighet som inte visste hur man skulle kunna ha en administrativ kapacitet och ett system för att hantera detta komplexa system. Den här regeringen jobbade oerhört intensivt tillsammans med bland andra Jordbruksverket och Regeringskansliet för att få detta på plats. Vi lyckades få det på plats, med alla beslut, i maj. Parallellt med den resan jobbade Jordbruksverket givetvis med att få fram ett it-system som klarar av detta.

Hemläxan var inte gjord. Läxan var inte gjord när vi tillträdde den 3 oktober 2014. Det finns anledning till självkritik, hoppas jag, från den borgerliga sidan.

Jag har tagit initiativ för att detta inte ska hända igen 2021. För drygt ett år sedan togs ett initiativ: Nu måste vi börja jobba med nästa programperiod och ta fram ett system och ett regelverk, så att inte jordbrukarna än en gång ska drabbas av detta.

Anf. 5 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack, ministern, för ditt svar! Jag tycker att det du har gjort till nästkommande programperiod är bra – det ska jag inte ta ifrån dig. Det är jättebra. Men för dem som har drabbats och som nu ligger illa till är det inte till någon hjälp. De behöver pengar nu.

När vi diskuterar kraftigt försenade EU-ersättningar handlar det ytterst om tillit och hederlighet. Kan Sveriges bönder lita på staten, eller visar det som har hänt att det är si och så med det?

Bonden har i sitt samhällskontrakt med staten lovat att göra sina åtaganden, men när staten inte infriar sina åtaganden skapas en trovärdighetskris.

Låt oss för ett ögonblick föreställa oss att det hade varit bönderna i stället för staten som låg efter ett år med sina betalningar. Hur hade tongångarna varit då, herr talman? Vi kan tänka oss en annan grupp i samhället, till exempel småbarnsföräldrar som vabbar, och att Försäkringskassan helt plötsligt säger: De ersättningar som ni är berättigade till får ni vänta på; de kommer om ett och ett halvt år. Det skulle naturligtvis inte gå. Det skulle bli ett folkligt uppror, ett ramaskri. Men med bönderna verkar det inte vara så noga. Jordbruksföretagarna får vara goda och vänta. Det får lösa sig.

Det är inte en ansvarsfull jordbrukspolitik. Min fråga är: Är det så här jordbruksföretagarna ska bli behandlade i Sverige? De har blivit lovade ersättningar, men likväl skjuts utbetalningarna på framtiden.

Anf. 6 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman och statsrådet! Det är klart att det är oerhört viktigt att våra lantbrukare får sina pengar i tid. Det ska de självklart ha. Problemet är att den myndighet, det verk, som statsrådet och regeringen har ansvar för inte sköter sin uppgift. De har gjort en dålig upphandling. De har satsat på ett it-system som inte fungerar. De har fått oerhört stark kritik av Statskontoret för detta.

De enda som i detta läge får sina pengar i tid är Jordbruksverket. Man skjuter till mer pengar till dem för att man har gjort en så stor felbedömning. Detta vilar på statsrådet. Detta vilar på regeringen.

Se till att våra lantbrukare får sina pengar i tid! Men de som inte sköter sig skulle kanske ha någon form av kritik i detta läge, med tanke på att de

har fått stark kritik av Statskontoret. Det hade varit klädsamt om statsrådet här i dag hade uttryckt någon form av kritik mot dem som har misskött sig i det här ärendet.

Prot. 2016/17:36
29 november

Svar på
interpellationer

Anf. 7 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Det finns anledning till eftertanke och till att titta på vad som hände. Det var det jag försökte göra i mitt första inlägg.

Sten Bergheden! Jordbruksverket har nu ett system på plats, trots att den borgerliga regeringen inte tog sitt ansvar och såg till att regelverket, så att de kunde jobba, var på plats. Nu har man ett system på plats. Det är rekordstora utbetalningar gjorda i oktober och november i år – så stora har aldrig tidigare gjorts.

Magnus Oscarsson frågar sig: Kan bönderna ha tillit till staten? Jag lovar att så länge jag och den här regeringen har ansvar för dessa system kommer vi att göra hemläxan i tid. Jag har startat detta långt före nästa programperiod, bara för att jordbrukarna ska ha tillit till staten. Jag har tagit upp frågan med kommissionär Hogan för ett och ett halvt år sedan: Ni måste starta jobbet med nästa programperiod. Man kan inte slarva som man gjorde sist.

Det är jätte viktigt att detta kommer på plats, för det är stora pengar för svenskt lantbruk. 9 miljarder per år är inga småpengar. Det mesta är nu utbetalt – det ska vi inte glömma bort. Men det är ett komplext system. Det är inte bara jordbrukarna som får ur det systemet. Det är också 2 miljarder som finns till investeringsstöd. Det är bredband och så vidare kring landsbygdsprogrammet.

Sedan har den här regeringen faktiskt tagit ansvar för den exceptionella kris som mjölkbönderna satt i. När jag och regeringen tillträdde, den 3 oktober 2014, var det inte bara kris i fråga om det här systemet, där man inte hade gjort hemläxan. Det var också en mjölkkras som inte var hanterad. Den har vi hanterat. Vi har gått in med särskilda pengar, 152 miljoner, till mjölkföretagen. Vi går nu i andra omgången in med 65 miljoner kronor till mjölkföretagen.

Vi började också höja dieselskattereduktionen – den förra regeringen höjde hela tiden skatten. Vi fördubblade stödet till metangasreduktion. Det kom just de bönder till godo som hade det svårt. Vi gick in med 150 miljoner under programperioden som särskilda pengar för klövvård. Det kommer också de bönder till godo som Magnus talar om och som är i en svår situation. Det finns många fler saker som vi har gjort.

Det finns faktiskt anledning att blicka tillbaka. Jag säger till er borgerliga, särskilt till Sten: Det finns nog anledning till viss ödmjukhet. Jag är ödmjuk inför uppgiften. Jag har inte gjort allt rätt. Men jag har i alla fall försökt hantera dessa mycket speciella kriser så snabbt som jag har kunnat.

Anf. 8 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack, landsbygdsministern, för den debatt vi har haft! Du säger att det mesta är utbetalat och att de flesta har fått pengar. Ändå talar vi om hundratusentals kronor som många bönder inte har fått. Det är inte en liten skara. Det är flera tusen som inte har fått pengar. Vi pratar fortfarande om mycket pengar.

Inför den här debatten är det många som har hört av sig. Jag vet att det är många som sitter framför tv:n just nu och tittar på debatten. Många förväntar sig att få ett tydligt besked och att ministern här och nu kan säga: Vi förstår problemet. Vi förstår att många lantbruksföretagare är bekymrade. Nu löser vi det här. Vi fixar det här.

Det handlar till syvende och sist om hederlighet och om att kunna lita på staten. Kan vi få ett sådant svar?

Anf. 9 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Magnus Oscarsson efterlyser en förståelse från mig. Jag har i alla inlägg som jag har gjort hittills i dag sagt att jag förstår den problematik som bönderna försätts i, och jag känner också väldigt starkt för dem. Jag avser även att hantera detta så att det ska fungera.

Jag har tagit massor med initiativ kring det här, vilket jag har redovisat. Allting har inte rots i land, men mycket har förändrats. Det ska inte få upprepas att en regering, i likhet med den förra regeringen, inte gör hemläxan. Den måste göras i tid.

År 2021 måste det vara ett dukat bord. Det får inte vara som när vi tillträdde 2014, det vill säga 333 utestående frågor till kommissionen, när det nya programmet kommer på plats.

Detta kräver ett intensivt arbete, och det kräver tid. Men det kräver också att myndigheten får spelreglerna på plats och ges en chans att skapa ett nytt administrativt system som kan hantera det komplexa nya system som har trätt i kraft. Det liknar inte alls den förra programperioden.

Det kan säkert finnas saker och ting som Jordbruksverket har gjort fel. Jag kan inte detaljerna och ska därför inte gå in på det. Säkert finns det anledning till kritik i vissa stycken, men kom ihåg att det är politiken som sätter spelreglerna för våra myndigheter så att de kan agera!

Tyvärr satte man inte spelreglerna i tid, och detta har gjort att många jordbrukare har drabbats. Jag hoppas att detta inte ska få ske någonsin mer.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellationerna 2016/17:122 och 126 om rättslig prövning av skogsavverkning

Anf. 10 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Anders Forsberg har frågat mig om det är mitt ställningstagande att miljöorganisationer, friluftsliv och annan organiserad allmänhet ska ges möjlighet till att rättsligt pröva skogsavverkningar och andra normalt vedertagna skogsbruksåtgärder och, om så, av vilka skäl.

Sten Bergheden har frågat mig om jag tänker verka för att skogsavverkning ska bli tillståndspliktigt, om jag tänker verka för att skogsbruket omklassas så att det inte ska anses vara av nationell betydelse, om jag tänker verka för att lagen ändras så att skogsavverkningar ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol samt om jag tänker verka för en utvidgning av kretsen för grupper och personer med talerätt i överprövningsfrågor.

Jag besvarar de två interpellationerna i ett sammanhang.

Jag vill inleda med att säga att skogsbruket är en av Sveriges basnäringar som tillsammans med annan näringsverksamhet bidrar till landets samlade välfärd. Skogen är en nationell tillgång som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen, såsom sociala och kulturella värden.

Regeringen bedömer att det finns områden som behöver utvecklas inom både produktions- och miljöområdet, också för att bidra till miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Likaväl som att skydd och miljöhänsyn ska öka är en ökad produktion av skoglig råvara viktig i en omställning till ett biobaserat samhälle och för att fasa ut fossil energi.

Skogen har en stor betydelse såväl för vårt land som för en gemensam hållbar framtid. Det pågående arbetet med det nationella skogsprogrammet tillsammans med bland annat översynen av skogsvårdslagstiftningen ger goda förutsättningar för detta.

Det nationella skogsprogrammet är ett av de mest prioriterade arbeten som bedrivs just nu på Näringsdepartementet. Visionen för arbetet är: ”Skogen – det gröna guldet – ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi.”

Jag vill inte kommentera de frågor som interpellanterna ställer, eftersom de har en koppling till den pågående utredningen om en rättslig översyn av skogsvårdslagstiftningen och frågan om hur Sverige i fråga om skogsbruk ska genomföra konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, den så kallade Århuskonventionen. Sverige är sedan mer än tio år part till konventionen, vilken också är en del av EU:s rättsordning.

Som part till konventionen ska Sverige garantera att allmänheten har rätt att ta del av miljöinformation och rätt att, under de förutsättningar som anges i konventionen, delta i beslutsprocesser om miljön. Konventionen innehåller även bestämmelser som ger den berörda allmänheten tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor. Sverige är skyldigt att se till att handlingar och underlåtenheter av personer och myndigheter som strider mot miljölagstiftningen kan prövas av domstol eller i administrativ ordning. Med berörd allmänhet avses bland annat organisationer i det civila samhället som främjar miljöskydd.

Det är riksdag och regering som ansvarar för att genomföra konventioner i svensk lagstiftning. För att få underlag för att göra en sådan bedömning av om Sverige lever upp till bestämmelserna i konventionen ingår frågan som en del i den rättsliga översynen av skogsvårdslagstiftningen som nu genomförs. Det stämmer att regeringen vill stärka allmänhetens delaktighet bland annat vad gäller tillgång till rättslig prövning, men naturligtvis måste varje åtgärd föregås av en noggrann avvägning mellan olika intressen och utifrån sina respektive förutsättningar.

I den rättsliga översynen av skogsvårdslagstiftningen ingår bland annat att utredaren ska se över vilka krav som följer av Århuskonventionen när det gäller allmänhetens tillgång till rättslig prövning av Skogsstyrelsens beslut och ställningstaganden att inte fatta beslut med anledning av underrettelser om avverkning med mera enligt 14 § skogsvårdslagen. Om utredaren bedömer att allmänheten har en sådan rätt till överprövning ska utredaren föreslå lämpliga författningsändringar. Utredaren ska även se över

om det finns behov av att tydliggöra bestämmelserna om överklagande i skogsvårdslagen mot bakgrund av ett avgörande i Högsta förvaltningsdomstolen och lämna de förslag som bedöms vara lämpliga.

Avslutningsvis vill jag poängtera att hållbart brukande av skog bidrar till fler jobb och hållbar tillväxt i hela Sverige. Som ansvarig minister vill jag hitta sätt att förena Sveriges åtagande enligt Århuskonventionen med ett konkurrenskraftigt långsiktigt hållbart skogsbruk.

Utredningen kommer nu att arbeta med frågan och så småningom leverera ett rättsligt underlag för regeringen att ta ställning till. Fram tills ett sådant underlag presenteras avvaktar jag i den här frågan.

Anf. 11 ANDERS FORSBERG (SD):

Herr talman! Jag tackar landsbygdsministern för svaret.

Interpellationen berör en fråga som blivit mer och mer aktuell: skogsägarnas upplevelse av att deras ägande och brukanderätt av skogen alltmer tas ifrån dem.

I landsbygdsministerns svar uttrycker han först att han inte vill kommentera de frågor som interpellanterna ställer. Senare i svaret kan man dock läsa följande: ”Det stämmer att regeringen vill stärka allmänhetens delaktighet bland annat vad gäller tillgång till rättslig prövning ...” Jag tycker att vi ska hålla kvar denna mening i resten av den debatt som kommer att följa och också utifrån vad statsrådet kommer att säga i fortsättningen.

Svaret från ministern är ett otvetydigt ”ja” på frågan huruvida det är rimligt att miljöorganisationer, friluftsliv och annan organiserad allmänhet men också enskilda medborgare ska kunna ges möjlighet att rättsligt pröva fullt normal skogsavverkning, fullt normalt skogsbruk och andra normalt vedertagna skogsbruksåtgärder.

Herr talman! Hur har regeringens arbete skötts under tiden? Man skulle kunna använda uttrycket track record – även om jag inte gillar ordet.

Låt oss titta på artskyddsförordningen. 51 avverkningar har hittills stoppats i år, enligt uppgifter från Skogsstyrelsen. I areal rör det sig om ca 500 hektar. Det låter kanske inte så förskräckande. Men om det råder ett snittvärde på ungefär 100 000 kronor per hektar rör det sig om närmare 500 miljoner kronor i avverkningsvärde som har ockuperats – ett uttryck vi kan använda – av förmenta miljöaktivister från svenska skogsägare och sedan försatts i någon form av limbo av staten. För enskilda skogsägare kan det röra sig om mångmiljonbelopp och innebära ekonomiska följder, brukanderättsföljder och egendomsrättsliga följder.

Sedan finns det andra delar. Det finns avverkningsanmälningar. Skogsstyrelsen väljer att publicera dem på sin hemsida. Agerandet är ett hot mot integriteten. Skogsägaren har i dag egentligen inte någon möjlighet att själv avgöra huruvida hans avverkningsanmälan ska publiceras på myndighetens hemsida eller ej.

Miljöorganisationernas talerätt nämndes tidigare. Sverige har anslutit sig till Århuskonventionen och ska respektera den.

Sedan finns de övriga delarna. Där finns regeringens rättsliga översyn av skogsvårdslagstiftningen. I november 2015 fattades beslut om en rättslig översyn. I uppdraget ingår att klargöra vem som har ansvaret för att fullgöra de skyldigheterna.

Före detta utredare Charlotta Riberdahl ifrågasatte vid ett seminarium i Almedalen i somras om en så viktig resurs som skogen verkligen skulle få ägas privat. Även om ministern agerar resolut kan man inte förneka att det faktiskt finns liknande åsikter. Det finns sådana yttringar inom andra delar av regeringen, inom departementen och inom myndigheterna.

I dag har markägaren ett ansvar att fullgöra skyldigheterna enligt skogsvårdslagstiftningen. Utgångspunkten måste även i fortsättningen vara att skogsägaren ska ha det lagstadgade ansvaret och kontrollen över sin fastighet. Om nya bestämmelser införs med möjlighet till överklagande enligt skogsvårdslagstiftningen öppnas en avgrund som vi inte kan se effekten av i dag. Normala skogsbruksåtgärder skulle i så fall bli föremål för rättsliga prövningar. Det skulle leda till en ny form av juridisk aktivism från miljöorganisationer och från enskilda medborgare som vi inte har sett dess like av i Sverige. Det krävs inte någon speciell tankeverksamhet för att inse att följderna skulle bli oöverstigliga med ytterligare kostsam byråkrati, oroliga skogsägare och förflyttning från hyggesskogsbruk till ett gallringsskogsbruk.

Anf. 12 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet – med tanke på att jag inte fick något svar, och statsrådet uttalade att det inte går att svara på frågorna på grund av pågående utredningar!

Jag har haft frågan uppe tidigare med statsrådet. Då försökte statsrådet glida ur frågan lite mer och säga att det som finns med i kulturbudgeten var tvunget att skrivas in men har inte så stort värde. Så kunde det uppfattas. I dag i statsrådets och regeringens svar hördes det tydligt att dessa ord har ett starkt värde. Framför allt är det mycket märkligt med tanke på att statsrådet inte kan uttala sig på grund av en pågående utredning om Århuskonventionen. Men statsrådet och regeringen har skrivit in i budgeten vilket resultat man ska komma fram till. Man vill ge miljöorganisationer och allmänheten möjlighet att få rättsligt prövat om en enskild markägare ska kunna avverka sin skog eller inte. Man har föregått alla utredningar och all implementering av Århuskonventionen totalt i budgeten som den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen har lagt fram.

Ministern sa tydligt att allmänheten och organisationer som främjar miljöskydd ska kunna delta i beslutsprocessen. Men ministern sa inte ett ord om vilka organisationer det rör sig om eller vilken allmänhet det handlar om. Ministern försöker gömma sig bakom Århuskonventionen.

Jag har tagit reda på lite grann om Århuskonventionen. Det framgår tydligt att varken Århuskonventionen eller rättspraxis uppställer någon form av tydlighet eller preciserar absoluta krav på talerätt för miljöorganisationer eller allmänheten. Konventionen medger tvärtom en nationell anpassning enligt skrivningar i artikeln om talerätt, 9.3. Detta är rätt allvarligt med tanke på att regeringen redan har stakat ut den väg Sverige ska ta i frågan och inte följer de möjligheter som finns i Århuskonventionen.

Detta är allvarligt eftersom det påverkar så många markägare och skogsägare runt om i landet. Sverige har ett bra skogsbruk som ger oerhört mycket jobb, tillväxt, arbete och välbefinnande. Att gå längre än andra i frågan, som regeringen och ministern föreslår, är allvarligt mot äganderätten och mot det privata skogsbruket – som sköter sin verksamhet på ett mycket bra sätt i landet.

Det finns redan i dag oerhört hårda krav som skogsbruket följer. Att försöka skärpa kraven och flytta över ansvaret från markägare till miljöorganisationer och allmänheten att sköta privata skogar är en stor inskränkning i äganderätten i Sverige. Jag utgår från att ministern kommer att lägga till vad han hänvisade till i kulturbudgeten. Men i kulturbudgeten står det inte att frågorna ska vägas in, utan det framgår att det ska finnas en möjlighet.

Sköter landets skogsägare vår skog bättre, eller är det bara miljöorganisationer som ska sköta den privata skogen i Sverige?

Anf. 13 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Det som står i kulturbudgeten för 2017 stod också i budgeten för 2016. Det anknyter direkt till portalparagrafen i Århuskonventionen. Den har en i EU-sammanhang rättslig bindning.

Jag vill ställa en fråga till oppositionen. Står ni inte upp för Århuskonventionen, som Sverige anslöt sig till för tio år sedan och som samtliga EU-länder är anslutna till?

I varje specifikt fall får det prövas hur konventionen ska tolkas och tillämpas. Det är därför utredningen har tillsatts. Jag sa i mitt svar: ”Om utredaren bedömer att allmänheten har en sådan rätt till överprövning ska utredaren föreslå lämpliga författningsändringar.” Alltså om utredaren bedömer det så. Det är skillnaden.

Äganderätten är viktig. Den står regeringen och jag upp för. Jag vet att äganderätten inte är helt oinskränkt. När det gäller skogen finns allemansrätten. Står inte Sten Bergheden upp för den? Som skogsägare vet jag att det är så. Som ägare av djur vet jag att det inte är min rätt att hantera djur hur som helst. Det borde också Sten Bergheden känna till. Allemansrätten är viktig. Grundlagen är viktig i fråga om äganderätten – den ska vi stå upp för – men den är inte oinskränkt.

Ifrågasätter ni också allemansrätten? Hur är det? Ifrågasätter ni Århuskonventionen? Lämna svar på frågorna!

Skogen är viktig för Sverige för att hantera vårt välfärdsbygge. Den utgör 127 miljarder i exportintäkter varje år. Det finns sysselsättnings- och kringeffekter på 200 000 inom skogsindustrin. Men vi har också de rättsliga åtagandena, och dem måste vi hantera på ett korrekt sätt för att säkerställa att vi inte gör några felsteg.

Att ni i oppositionen försöker skrämmas och spekulerar kring det här tycker jag inte är bra eftersom det här är en sådan viktig näring. Jag beklagar ert agerande. Det var Centerpartiet som efter två år hittade den här texten i kulturbudgeten, och nu springer moderater och sverigedemokrater efter Centerpartiet och försöker skrämma upp landets skogsägare.

Mitt besked till landets skogsägare är detta: Ni behöver inte vara oroliga. Den här regeringen jobbar mycket seriöst med det nationella skogsprogrammet och är mycket medveten om att skogen historiskt sett har bidragit med en mycket stor del till att bygga upp välståndet i Sverige. Från att vara ett av Europas fattigaste länder i början av 1900-talet har vi blivit ett av Europas rikaste länder på grund av att vi har haft ett omfattande skogsbruk, och det ska vi värna.

(Applåder)

Anf. 14 ANDERS FORSBERG (SD):

Herr talman! Detta är onekligen intressant. Låt mig återigen citera: ”Det stämmer att regeringen vill stärka allmänhetens delaktighet bland annat vad gäller tillgång till rättslig prövning ...”

Först och främst behöver vi diskutera Århuskonventionen. Det är någonting som vårt parti har lyft fram i flera år, och jag har inga problem med att företräda vårt parti i den delen. Vi anser att miljöorganisationernas talerätt och dess uttolkning i Sverige är befängd. Det finns skrämmande exempel, sådant som skett tidigare och fortfarande sker, avseende vargjakten. Facebookgrupper med oklara medlemsförhållanden kan överklaga jaktbeslut.

Är det en sådan utveckling vi vill ha avseende skogsbruk? Man behöver ju inte tänka särskilt långt för att också börja fundera på det här med att Skogsstyrelsen publicerar avverkningsanmälningar och hur lätt det kommer att vara att överklaga avverkningsbeslut. Man behöver inte ens vara berörd – man kan bo i Malmös förorter och överklaga ett avverkningsbeslut i Haparanda. Här finns som sagt en stor fara.

Att man skulle kunna få pröva varje avverkning som ett tillståndsärende enligt miljöbalkens regler skulle också innebära kostsamma utredningar i form av miljökonsekvensbeskrivningar med mera. Även om skogsägaren skulle få myndigheternas tillstånd att avverka skulle enskilda medborgare eller de taleberättigade miljöorganisationerna kunna överklaga tillståndet till domstol. Givet de miljörättsliga principerna skulle skogsägarna dessutom kunna behöva stå för motparternas processkostnader. Är det rimligt?

För många skogsägare som uppskattar de naturvärden som följer med skogsmarken är den primära drivkraften kanske inte att tjäna pengar utan själva ägandet, det långsiktiga ägandet och det långsiktiga brukandet. Hur ska jag se på mitt ägande om jag inte vet om jag eller mina barn eller barnbarn ens kommer att få avverka skogen som jag har byggt upp? Det här är otroligt viktigt. Det handlar om mer än pengar. Det handlar om de äganderättsliga principer som formar vårt samhälle. Det handlar om förfoganderätten, och det handlar om brukanderätten. Det är något som inte kan poängteras nog.

Sedan har vi förhållandet mellan allmänheten, mellan privatpersoner, och dem som äger och brukar skogen. Jag vet mycket väl att många pratar om ”sin” skog. Man är ute och plockar bär i sin skog. Man är ute och plockar svamp i sin skog. Men det är ju någon som har format det här. Det är någon som äger det, någon som står för resurserna. Någon har byggt upp detta, och det är något som jag tror att vi måste poängtera. Det här handlar inte om att undergräva allemansrätten. Det handlar om att tydliggöra vad allemansrätten egentligen handlar om, och det handlar om att rädda allemansrätten.

Om man tittar på höstbudgeten kan man, precis som Sten lyfte fram tidigare, se att det smyger sig in formuleringar om naturvårdsarbete, tillgång till miljöinformation, deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning. Det här är osedvanligt tveksamt. Ska verkligen alla ha rätt till det här?

Här har regeringen och indirekt dess myndigheter och andra aktörer ansvar som man måste väga mot varandra. Det är ansvar som skogsägarna

Prot. 2016/17:36

29 november

Svar på

interpellationer

i dag inte upplever att staten tar, och därför är det oerhört viktigt att landsbygdsministern sätter ned foten och visar respekt för äganderätten.

Anf. 15 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Tack, statsrådet! Jag förstår mycket väl att statsrådet vill tala om helt andra saker här i kammaren än det vi faktiskt interpellerar om. Jag förstår det mycket väl.

Med tanke på det svar statsrådet har gett i frågan har skogsägarna blivit ännu mer oroliga. Det som förut var en text som kunde tolkas har nu förtydligats av statsrådet: Man menar allvar med att implementera Århuskonventionen och gå längre i den här delen än den faktiskt kräver. Det är det som är det allvarliga. Här har regeringen fullständigt kapitulerat för Miljöpartiets politik. Man flyttar bort skogsägarna och markägarna och låter miljöorganisationer och allmänhet gå in och styra och ställa med svenska skogsägare och deras skogsmarker.

Vi har ungefär 60 000 avverkningar eller uppdragsanmälningar varje år. Nu öppnar regeringen för att detta ska kunna prövas av allmänheten. Man ska kunna gå in och pröva: Ska du kunna bygga skogsväg där du vill? Ska du ha de planteringarna? Ska du ha de skötselåtgärderna? Ska du ha de avverkningarna? Det är allvarligt. Det är misstro mot svensk skogsnäring.

Ministern får gärna tala väl om vår skogsnäring och hur viktig den är, men i sin politik går regeringen längre än Århuskonventionen.

Min fråga till statsrådet, som han gärna får notera och svara på, är denna: Är statsrådet beredd att gå längre än konkurrentländerna när det gäller implementeringen av Århuskonventionen, eller ska vi ligga på samma åtaganden som övriga länder i den delen? Är han beredd att gå längre? Det är det han antyder i kulturbudgeten.

Våra skogar har byggt upp välståndet i detta land. Nu är den svaga sittande regeringen beredd att diskutera en överföring av bestämmande från skogsägarna till allmänheten och intresseorganisationer. Vem ska stå för rättsprocesserna som då inträffar? Ska miljöorganisationen ha stöd för att driva process mot en enskild markägare, som i sin tur får betala sin process själv för att klara av situationen? Det är de här frågorna som ministern och regeringen behöver ha svar på när de går in och skriver i en budget att de är beredda att släppa in allmänheten och miljöorganisationer i att bestämma över privat skogsmark.

Och man går betydligt längre än vad Århuskonventionen kräver. Man är beredd att offra svenskt skogsbruk, svenska arbetstillfällen, på Miljöpartiets altare. Det är allvarligt, och det ska ha kritik. Det ska ha allvarlig kritik. Det är ett övertramp att ge sig på markägarna runt om i landet. De sköter detta bra, och jag har fullt förtroende för att de kommer att sköta detta mycket bra även i framtiden. Om ministern inte redan har gjort det tror jag att det är bra att han tar sig ut i skogen och tittar på alla de åtgärder man redan utför där ute och på de skogsavverkningsbolag och andra som har lagt in ännu mer saker för att sköta skogen på ett bra sätt. Det handlar om gröna skogsbruksplaner, blått körkort och annat. Detta borde ministern studera.

Svara på frågan! Är regeringen beredd att gå längre än Århuskonventionen?

Anf. 16 ISAK FROM (S):

Herr talman! Tack, Sten Bergheden och Anders Forsberg, för interpellationsdebatten och tack, landsbygdsminister Sven-Erik Bucht, för svaren!

Utan tvivel är svenskt skogsbruk något som är och har varit oerhört viktigt för svenskt välstånd. Det svenska skogsbruket är också oerhört angeläget om att fortsätta ha väldigt gott rykte. För att svenska skogsprodukter ska kunna säljas ute i Europa är det viktigt att certifieringar, svensk och europeisk lagstiftning och konventioner följs.

Sten Bergheden sa att det varje år görs ungefär 60 000 avverkningsanmälningar, och i år har jag som skogsägare också gjort en sådan anmälan. Det är några få som har stoppats. I drygt ett femtiotal fall har Skogsstyrelsen ansett antingen att anmälan gjorts vid fel tid eller att skogsägaren har gjort fel avverkningar i gränzoner och så vidare. Ett antal stoppades 2015 – jag kan ha fel på året – med anledning av artskyddsförordningen. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har begärt att regeringen ska titta på detta, vilket nu också görs. Men det som utan tvekan är absolut viktigast är det goda rykte som svenskt skogsbruk har och att vi kan sälja.

I dag kan en medborgare i Sverige överklaga allting. Det är domstolarna som beslutar om ärendet ska tas upp. Man kan besluta om att det ska byggas en cykelväg. Det går att överklaga om det ska byggas en väg eller startas en gruva, om vattenrättigheter ska finnas eller inte – på alla olika områden.

Om Anders Forsberg och Sten Bergheden äger var sin cykel, herr talman, och vill cykla på dem måste de följa svensk lagstiftning. Vad är det som gäller? Nej, jag kan inte cykla mot enkelriktat; det funkar inte. Jag har rätt att måla om min cykel, men då kanske jag måste använda rätt färger, som är miljögodkända.

Samma sak gäller för skogsägarna. De allra flesta sköter sin skog på ett fantastiskt sätt. Skogsägarna har bidragit till svenskt välstånd och kommer att fortsätta att göra det. Vid omställningen till ett fossilfritt samhälle i framtiden kommer skogen att vara avgörande för om man lyckas.

Om övriga världen får för sig att Sverige inte följer de konventioner vi har skrivit på kommer detta att hindras. Då kommer svenskt skogsbruk att svartlistas. Det är då faran kommer in. Det är ni, Anders Forsberg från Sverigedemokraterna och Sten Bergheden från Moderaterna, som nu uppvisar för att få alla och envar att tro att svenskt skogsbruk är något annat än det är. Svenskt skogsbruk håller världsklass på många olika områden. Låt det fortsätta så. Men som medborgare i Sverige har du rättigheter. Det är domstolarna som väljer eller inte väljer att lyfta upp en överklagan, på vilket område det än må vara.

Anf. 17 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag tycker att det är olyckligt att riksdagsledamöter spekulerar och kör med skrämselfpropaganda. Utredaren ska ju titta på vad som står i Århuskonventionen. Vad står där, och hur ska denna typ av frågor hanteras med anledning av den konvention vi från Sveriges sida har ingått?

Sedan säger Sten Bergheden att Sverige går mycket längre än Århuskonventionen. Men det är ju det utredaren ska titta på. Du, Sten Bergheden, säger att vi går längre innan man har tittat på saken. Om du är så säker på att det inte står så här i Århuskonventionen borde i alla fall inte du vara

orolig för detta. Vi får se vad utredaren kommer fram till; det vet varken jag eller ni. Dessutom står Sten Bergheden, innan vi har något resultat av utredningen, som riksdagsledamot här och spekulerar i 60 000 rättsprocesser och skrämmer upp folk.

Till Anders Forsberg måste jag ändå säga att han är ärlig, för Sverigedemokraterna säger att de inte står för Århuskonventionen. Det är ärligt. Sedan kan man med anledning av ditt inlägg fundera på om ni inte heller står för allemansrätten. Vill ni göra en inskränkning av den? Och Sten Bergheden – var står egentligen Moderaterna när det gäller Århuskonventionen?

Anf. 18 ANDERS FORSBERG (SD):

Herr talman! Tack för en synnerligen intressant debatt! Vi kommer att återkomma till detta. Vi har ett problem här. Om vi inte hade haft detta problem eller om frågan inte hade varit uppe hade vi inte stått här och debatterat detta. Detta är en konkret oro och fara och något som faktiskt är reellt. Jag är själv skogsägare, och jag kan mycket väl förstå känslan av att man är utsatt.

Återigen handlar det om att man från regeringens sida vill stärka allmänhetens delaktighet när det gäller tillgång till rättslig prövning. Här finns det utrymme för tolkning. Oavsett vilka goda ambitioner landsbygdsministern må ha är det den oron man känner.

Jag har en vän som brukar anklagas för att vara konspiratorisk. Han pratade om detta för flera år sedan. Man kunde kanske avfärda honom då, men nu ser man att det han sa för några år sedan blir mer och mer sant i dag. Man ser hur myndigheter flyttar fram sina positioner. Man ser hur myndighetspersoner agerar utifrån sina ideologiska övertygelser, i stället för att agera som just myndighetspersoner. Vi ser hur Skogsstyrelsen skyller på regeringen och säger att de bara utför vad de har fått i uppdrag. Och vi ser hur regeringen i sin tur skyller på Skogsstyrelsen eller andra tjänstemän.

Så länge vi har en skogspolitik, ministern, måste den respektera äganderätten och rättigheten att bruka marken. Om detta inte görs tror jag att hela samhällsbygget riskerar att gå förlorat.

Anf. 19 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Jag fick fortfarande inte svar på en av mina frågor: Tycker ministern och regeringen att dagens skogsägare och markägare inte sköter sina skogar utan att man behöver skärpa upp detta ytterligare?

Till och med Isak From var framme här och bekräftade att det redan i dag finns möjligheter för folk att överklaga. Men ministern föregriper implementeringen av Århuskonventionen och säger att vi ska skriva in detta. Vi ska ta hand om detta och se till att de kommer in i systemet. Det betyder att man är beredd att uppmuntra denna rättsprocess.

Vi har redan uppfyllt minimikraven i Århuskonventionen i och med att den finns, men regeringen är beredd att gå längre. Man är beredd att gå så långt att man till och med kör över sin egen utredning och implementeringen och skriver in i budgeten att det ska vara på detta sätt. Det var det ministern och regeringen kanske inte borde ha gjort; man borde ha väntat

in den diskussion som skulle hållas om detta. Vi har också i dag av ministern fått bekräftelse på att de står bakom den skrivelsen fullt ut och har tänkt gå vidare.

De säger att jag spekulerar i 60 000 fall. Vad vet ministern om hur många överklaganden det blir? Vem betalar detta i rättssystemet? Ni har fullt upp med att reda ut de vargproblem ni har skapat med det rättssystem ni har infört. Nu är ni beredda att släppa in miljöorganisationer och allmänhet när det gäller att besluta över privata skogsägare och deras avverkning av skog.

Isak From talade mest om cyklar här. Det tillhör ju inte denna interpellationsdebatt, så det lämnar jag därhän.

Jag vill ändå upplysa svenska folket om att denna regering har vikt ned sig för Miljöpartiet och skyller på Århuskonventionen för att klämma åt skogsägare i Sverige och ge större möjligheter till organisationer och allmänhet att besluta om svenska skogar. Det är inte bra.

Anf. 20 ISAK FROM (S):

Herr talman! Vad ska man säga? Interpellanterna Anders Forsberg och Sten Bergheden är mest oroliga för någonting som är en självklarhet i ett rättssamhälle, nämligen att man har rätt att få sin sak prövad, att man har rätt att få information och att man som medborgare har rätt att vara delaktig.

Det är ett fåtal fall som har överklagats – två tre fall som handlar om bombmurkla och två tre fall som handlar om lavskrika. Det är bland annat därför som den här regeringen har tillsatt en utredning för att ta reda på om det är någonting som vi behöver göra för att skapa ordning och reda.

Den här regeringen ärvde en rovdjursproblematik som innebar ett totalt juridiskt haveri. Den här regeringen har faktiskt skapat ordning och reda och styrt upp de juridiska processerna, och nu kan man återigen ha tilltro till hur jakt på våra rovdjur hanteras.

Om det nu blir så som Sten Bergheden tror, att varje avverkning runt om i landet kommer att bli överklagad, kommer det naturligtvis att få oerhört stora konsekvenser. Naturligtvis kommer denna regering då att se till att man skapar ordning och reda.

Om jag säljer min skog till en entreprenör som kör sönder min mark, vem är då skyldig? Är det jag som markägare, entreprenören eller uppköparen som är skyldig?

Herr talman! För att stärka äganderätten är det oerhört viktigt att denna utredning får genomföras, så att man kan bringa klarhet i de oklarheter som faktiskt föreligger för svenskt skogsbruk och för välfärden i framtiden.

Anf. 21 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! När man lyssnar på moderaten Sten Bergheden känns det som att han är inspirerad av Donald Trump. Det handlar om svartmålning och om att försöka pådyvla andra saker som de inte har sagt – rena lögnaktigheter. Sten Bergheden, börja inte trumpifiera också här i Sverige! Jag betackar mig faktiskt för den typen av debatter.

Vi har anslutit oss till internationella konventioner. Hur de ska hanteras i detta specifika fall utreds. Precis som Isak From nyss sa är det flera andra saker som hanteras av denna utredning.

Vi har jämställda mål i Sverige när det gäller skogen, och vi har haft det under lång tid – produktionsmål och miljömål. Vi är i världsklass, precis som Isak From sa, när det gäller att hantera skogen. Det finns inget land som är bättre än Sverige på att hantera skogen. Vi var först i världen med en egen skogsvårdslag 1903. Det var ingen som var före oss. När vi fäller ett träd planterar vi minst två nya och ibland tre eller fyra. Vi har ett skogsförråd som på 70 år har ökat från 1,7 miljarder kubik till över 3 miljarder kubik i dag. Det är en enorm resa som vi har gjort. Vi har alla möjligheter att hantera skogsproduktionen på ett bra sätt och med miljöhänsyn. Vi har också alla möjligheter att ställa om vårt samhälle till att bli en av världens första biobaserade ekonomier – en smart ny biobaserad ekonomi – och bli världens första land som faktiskt kan komma ifrån det fossila bränslet. Men vi kommer inte ifrån det om vi har den typen av debatter som särskilt Sten Bergheten försöker föra. Då blir det nämligen inte konstruktivt. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2016/17:103 om kvaliteten i sex- och samlevnadsundervisningen

Anf. 22 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Hannah Bergstedt har frågat gymnasie- och kunskapslyftsministern Anna Ekström vad hon tänker göra för att säkerställa att samtliga elever får en normkritisk sex- och samlevnadsundervisning.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Enligt läroplanerna för grundskolan och gymnasieskolan är människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet samt jämställdhet mellan kvinnor och män några av de värden som skolan ska förmedla och förankra. Frågor om sexualitet, jämställdhet och relationer och ansvar ingår också i flera av grundskolans kursplaner och gymnasieskolans ämnesplaner.

Det är lärarna som ska realisera läroplanens värden i sin undervisning. Därför ska lärarutbildningen hålla hög kvalitet och generera professionella lärare som är väl rustade inför sitt viktiga uppdrag. Vi måste våga lita på lärarna om vi ska kunna bygga en stark och jämlik kunskapsskola. Dessutom måste vi skapa goda förutsättningar för lärarnas arbete. I dag bär många lärare en alltför tung administrativ börda. De kan därför inte ägna sig tillräckligt åt det som de och vi vill, nämligen sitt pedagogiska uppdrag.

När det gäller lärarutbildningens innehåll vill jag understryka att regeringen inte detaljstyr vad en viss utbildning ska innehålla utöver målen i högskoleförordningen (1993:100). För till exempel grundlärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som grundlärare i den verksamhet som utbildningen avser.

I examensordningen finns övergripande skrivningar om frågor som är relaterade till värdegrund, till exempel jämställdhet och mänskliga rättigheter. Specifikt kunskapsinnehåll, till exempel om sex och samlevnad, bör rymmas inom ramen för befintliga examensbeskrivningar.

Med det sagt vill jag understryka att frågor om jämställdhet och lika möjligheter för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället och sina egna liv är en jämställdhetspolitisk prioritering för regeringen. Här har skolan en mycket viktig roll. Därför har regeringen gett Statens skolverk i uppdrag att ta fram och genomföra nationella skolutvecklingsprogram för att utveckla arbetet med skolans värdegrund, till exempel arbetet mot diskriminering och kränkande behandling samt jämställdhet och normkritik. Sedan tidigare erbjuder Skolverket stödmaterial om sex- och samlevnadsundervisning för olika årskurser och stadier. Regeringen avser även att ge Statens skolinspektion i uppdrag att granska sex- och samlevnadsundervisningen i skolan.

Regeringen har därmed tagit en rad initiativ, och utöver dem är jag öppen för andra idéer och förslag på hur vi kan arbeta vidare med dessa frågor. Sveriges lärare kan och vill ta ansvar för att uppfylla läroplanens mål när det gäller normer kring kön och sexualitet som hindrar barn och ungdomar att ha makt över sina egna liv och att nå sin fulla potential i skolan och livet.

Anf. 23 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

Under de senaste åren har vi fått läsa ganska mycket om uppmärksammade sexualbrott och sexuella trakasserier i medierna. Och det finns krafter i vårt samhälle som gärna vill påskina att detta är någonting som är nytt. Tyvärr är vi alltför många som kan vittna om att så inte är fallet, och i dag är det många som faktiskt vittnar om det. Det är någonting som har skett genom en normförändring, inte minst genom att man i sociala medier tydliggör att de som är utsatta inte är ensamma om sina upplevelser.

Men det finns fortfarande en mycket stereotyp bild av mäns och kvinnors sexualitet, och det påverkar oss genom hela livet. Det påverkar oss även när det gäller hur vi ser på ansvaret kring sex och sexualitet. Jag tror att det mest klassiska ändå är att kärlek börjar med bråk och slutar med barnbidrag, vilket man kan skämta om. Men detta tror jag att många känner igen.

Killar får lära sig att de har rätt att ta för sig av tjejers privata rum, och vi som kvinnor får lära oss att vi ska acceptera det. Samtidigt får unga killar också veta att de förväntas ha mer intresse av sex och att det aldrig är okej att säga nej.

Tack och lov ändras detta, men det handlar om normer. Och för att en normförändring ska ske måste någonting hända.

Aktuell statistik från Brå visar att flest fall av sexuella trakasserier sker i gruppen 16–24 år. Dagligen anmäls 46 sexualbrott mot kvinnor, och de flesta som begår dessa övergrepp är män. Amnesty tittade i en undersökning på attityder kring sexualbrott och övergrepp, och det visade sig att man tycker att kvinnors ansvar ökar när de dricker alkohol och blir utsatta för sexualbrott – men att mäns ansvar minskar om de utsätter någon och har druckit. Den föreställningen handlar om stereotypa utgångspunkter i synen på flickors och kvinnors sexualitet och att den bara existerar i förhållande till att män vill eller inte vill.

Det är som bekant väldigt svårt att lagstifta om normer, och jag tror inte att vi kommer att lyckas utan att göra någonting. Det behövs ett långsiktigt arbete för att komma åt normer och värderingar, och då blir skolan

otroligt viktig i sammanhanget. Vi vet redan nu att tillgången till normkritisk sexualundervisning varierar kraftigt i landet och att skillnaden i kvalitet i undervisningen är väldigt stor. År 1999 gjorde Myndigheten för skolutveckling på den dåvarande socialdemokratiska regeringens uppdrag en utvärdering som visade på stora kvalitetsbrister och brister i likvärdigheten.

Nu ska det som sagt utvärderas igen. Det är såklart väldigt bra, men om vi redan vet att normer och värderingar påverkar vårt agerande i samhället – och ser att det skapar problem – är ju frågan hur vi kommer åt det. För mig är svaret enkelt: Det handlar om mer och bättre utbildning. Regeringens uppdrag till Skolverket att ta fram och genomföra nationella skolutvecklingsprogram för att utveckla arbetet med skolans värdegrund är mycket bra, och det är välkommet. Men vi ser också att sexualundervisningen inte alltid ingår i detta utan faller utanför. Genusfrågor och diskrimineringsfrågor täcks in.

Mot den bakgrunden undrar jag vad regeringen avser att göra för att säkerställa att sexualundervisningen ingår i uppdraget att säkerställa en god kvalitet i undervisningen på alla skolor och för alla åldrar.

Anf. 24 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Hannah Bergstedt för hennes väldigt initierade fråga. Jag vill understryka att jag delar den här synen.

En av de stora utmaningarna vi har i svensk skola i dag är just bristen på likvärdighet. Det är därför flera, inte minst Skolkommissionen, nu jobbar med hur styrningskedjan ska se ut så att vi kan garantera en likvärdighet. För mig som högskoleminister är det också viktigt att lärarutbildningen håller en likvärdighet så att vi kan garantera att det är en god utbildning för alla lärarstudenter oavsett vilken högskola eller vilket universitet de går på. Vi har också vidtagit flera åtgärder för detta.

Samtidigt är det viktigt att se till att utbildningen är av den karaktären att den rustar för ett framtida yrkesliv som ska vara under många, många år. Man ska veta att lärarutbildningen är den mest detaljstyrda utbildning vi har och att detta arbete absolut ryms inom de examensmål vi har inrättat. Utbildningen ska som sagt också förbereda en för att kunna jobba som lärare utifrån de läroplaner och ämnesplaner som finns i skolan.

Med det sagt är det dock viktigt att vi följer upp att det också blir så och att det blir likvärdigt över hela landet. Därför tycker jag att det uppdrag som nu ska ges till Skolinspektionen om att följa upp hur undervisningen går till är ett steg på vägen för att visa att detta är något som regeringen tar allvarligt på. Vi avser att vidta åtgärder om det skulle visa sig att det brister. På samma sätt kommer vi att göra en utvärdering av hela lärarutbildningen för att se vilken kvalitet den håller och om det finns en likvärdighet. Det är också möjligt för regeringen att följa upp enskilda delar i lärarutbildningen om vi anser att det är väldigt angeläget.

Jag tycker att det är viktigt att se till att vi har både tillit till och förtroende för detta, samtidigt som regeringen känner ett ansvar för att betona likvärdigheten. Med de initiativ vi har tagit tror jag att vi har lagt en god grund för det. Sedan kan vi behöva återkomma när det gäller ytterligare åtgärder.

Anf. 25 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! Ministern trycker på lärarnas roll och deras förutsättningar, och jag delar den uppfattningen.

Utvärderingen som gjordes 1999 ger faktiskt ministern rätt. Där talade nämligen särskilt rektorerna om att de önskade att fler av deras lärare hade sexualundervisning som en del av sin utbildning. Detta baserar sig på uppfattningen att sexualundervisningens kvalitet just beror mycket på den individuella lärarens kunskap och engagemang i frågan. Undersökningen understryker alltså lärarens kompetens och att den är central för att man ska få en fullgod sexualundervisning som är normkritisk.

Normer och värderingar förändras ju som bekant, och de förändras av kunskap. Vi i min generation – där många i dag faktiskt är lärare – fick till exempel lära oss i skolan att mödomshinnan existerade. I dag vet vi att det inte är sant. Vad jag menar är att det vi lär oss i skolan sitter i ryggmärken, och blir jag lärare följer den kunskapen med mig. Det krävs ganska mycket för att man ska ändra sig, och i det ligger i grunden kunskap. Därför handlar det inte bara om att lärarna har kunskap när de kommer till skolan, utan även vidareutbildning är otroligt viktigt. Det händer nämligen mycket på det här området.

Det är fortfarande väldigt få lärare som har läst någon kurs som är kopplad till det här ämnet. Det är faktiskt bara lärarna i årskurs fyra till sex som har detta i sin lärarutbildning. Ungefär 6 procent av alla lärare har läst en kurs som är kopplad till sexualundervisningen. Tittar man till exempel på de olika universitet som har lärarutbildningar ser man att tillgången på kurser kopplade till normkritisk sexualundervisning varierar ganska ordentligt.

Vi kanske är överens om att lärarens roll är viktig för kvaliteten i sexualundervisningen och likvärdigheten, och vi är samtidigt medvetna om att väldigt få har detta som en del av utbildningen. Läroplanen är utformad så att detta ska ingå inte bara i ett specifikt ämne utan i flera. Jag förstår att detta är något som redan är väldigt styrt, men min fråga är: Vilka andra möjligheter ser ministern och regeringen att vi har för att tillgodose att elever får kunskaper i normkritisk sexualundervisning genom att lärare har den kunskapen med sig i bagaget när de möter våra elever?

Anf. 26 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Jag tackar återigen Hannah Bergstedt.

Som jag sa tidigare ser jag att det är väldigt viktigt att vi kan erbjuda både fort- och vidareutbildning av hög kvalitet. Precis som Hannah Bergstedt säger ökar nämligen kunskapen hela tiden, och saker och ting förändras över tid i och med att vi får en ökad kunskap om hur vi ska jobba med till exempel normkritik. Därför är det också viktigt att inte som lärare se sig som färdigutbildad utifrån en examen från lärarutbildningen utan se att man också erbjuds stöd och möjlighet till fortbildning och vidareutbildning.

Det vilar ett tungt ansvar på arbetsgivarna att se till att alla får den möjligheten, men en åtgärd vi har vidtagit är att ge Skolverket i uppdrag att inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen ta fram och genomföra en plan för hur man ska utveckla arbetet med skolans värdegrund. Där ingår frågor som diskriminering, kränkande behandling, jäm-

ställdhet och normkritik. Sedan tidigare erbjuder man också som sagt stödmaterial för sex- och samlevnadsundervisning för olika årskurser och olika stadier.

En viktig del är att ge lärare mer tid för undervisning. Det handlar inte bara om tiden med eleverna, utan det handlar också om att hinna planera, genomföra och följa upp sin undervisning. Man ska även hinna med det som lärare i dag inte hinner med i den svenska skolan, det vill säga det kollegiala lärandet – att faktiskt diskutera med varandra för att utveckla den egna undervisningen. Detta tror jag inte minst är en viktig del, alltså att man när man har tillgodogjort sig utbildningen eller vidareutbildningen också har möjlighet att diskutera den med sina kollegor. Man ska ges tid och utrymme till det.

Vi behöver som sagt alla träna på detta med fördomar, hur vi uttrycker oss och hur vi gör detta på bästa sätt med barn i olika åldrar. Det handlar om att uppfylla det som finns i läroplanen och ämnesplanen, det vill säga ge alla barn de verktyg och redskap de behöver för att kunna vara fullgoda samhällsmedborgare men också fria i sina liv.

I detta ligger också att motverka den psykiska ohälsan, som vi ser öka bland barn. Vi vet att den framför allt drabbar barn som under tonårstiden upptäcker att de har en annan sexuell läggning, ett annat könsuttryck eller en annan könsidentitet. Därför är det viktigt att ha en bra och öppen skolmiljö där alla barn kan trivas och uttrycka sig själva. Det är viktigt att det finns en god kunskap inom skolan vad gäller detta. Det ligger ett tungt ansvar på skolledare och rektorer att se till att man har en god skolmiljö som är öppen för alla.

Anf. 27 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! När vi nu ser detta problem, delar uppfattning om det och inser vilka brister som brist på normkritik skapar måste vi också ta ansvar för att den här förändringen ska ske. Ingenting händer ju, som bekant, av sig självt.

Jag har väldigt höga förväntningar på en feministisk regering. De åtgärder som görs på till exempel det straffrättsliga området är viktiga för att kvinnor ska våga anmäla sexualbrott.

Detta ämne är dock betydligt mer komplext. Det handlar i grunden om hur vi ska minska antalet övergrepp. När det handlar om ett sådant här ämne – som är betydligt svårare att lagstifta om – får ämnet mycket mindre utrymme i debatten, trots att vi vet att det bästa vore om detta aldrig hände och kvinnor aldrig blev utsatta på det sätt som sker i dag.

Därför blir det desto viktigare att vi har en seriös och allvarlig diskussion om vad vi kan göra och att vi gör allt vi kan. Vi har utvärderat, vi har tittat och vi har identifierat problem. Men jag stod i den här kammaren för två sedan, när ministern hette Jan Björklund, och det har inte hänt särskilt mycket sedan dess.

Därför är mina krav och förväntningar på en regering som kallar sig feministisk att man ska vidta fler åtgärder. Det är bra med utvärderingar, och det är bra med uppdraget att genomföra det nationella skolutvecklingsprogrammet, men man måste också säkerställa att sexualundervisningen ingår i denna del. Detta är mitt medskick till ministern och regeringen: Ta den här frågan på allvar! Om vi ska lösa detta på sikt är det här vi ska börja.

Anf. 28 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Jag tackar för medskicket och förväntningarna på en feministisk regering. Jag tycker att Hannah Bergstedt har helt rätt i att man ska ha höga förväntningar på en regering som är feministisk och som har jämställdhetspolitiken och antidiskrimineringspolitiken väldigt högt på sin agenda.

Som sagt: Vi vidtar åtgärder. Jag som statsråd är dock – tillsammans med mina kollegor på Utbildningsdepartementet – öppen för att vi behöver göra mer. Det är precis som Hannah Bergstedt säger: Detta är grunden för det framtida samhälle som vi vill ha och som vi strävar efter. Det är ett samhälle där alla människors lika värde är något helt okränkbart. Det är också ett samhälle där flickor och pojkar, oavsett könsidentitet eller könsuttryck, kan leva ett fritt liv utan att vara rädda för våld eller hot av olika slag.

En stor del av grunden läggs redan under skoltiden vad gäller hur vi kan träna oss i dessa frågor. Förändringarna börjar alltid med oss vuxna, inte minst med dem som arbetar i skolan. Det gäller dock även oss föräldrar och politiker, som är förebilder för hur samtalet i samhället fungerar.

Jag kommer att lyssna lyhört på de förslag som kommer från Hannah Bergstedt och från riksdagen för att se om det finns ytterligare saker vi kan göra för att se till att vi har en skola som vilar på likvärdig grund och där kvaliteten i sex- och samlevnadsundervisningen är hög.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2016/17:114 om ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning

Anf. 29 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig om jag avser att verka för att dels införa ett krav på skriftligt avtal vid telefonförsäljning, dels att ett omvänt Nixregister införs.

Regeringens ambition är att det ska finnas ett starkt och välfungerande skydd för konsumenter. Försäljning via telefon är ett problemområde, vilket har uppmärksammats av regeringen.

På regeringens initiativ har Konsumentombudsmannen nyligen getts stärkta sanktionsmöjligheter för att komma till rätta med oseriösa marknadsföringsmetoder. Följaktligen är det sedan den 1 oktober i år möjligt för Konsumentombudsmannen att vid vite förelägga ett företag som ägnar sig åt till exempel vilseledande telefonförsäljning att omedelbart upphöra med detta. Enligt den tidigare ordningen var Konsumentombudsmannen tvungen att gå till domstol för att få till stånd ett förbud om företaget inte frivilligt accepterade föreläggandet.

Vidare har Konsumentverket en pågående diskussion med föreningen Nix-Telefon angående en eventuell skärpning av de undantag i regelverket som medger samtal i försäljningssyfte trots att en person spärrat sitt nummer i Nixregistret. Regeringen följer noga hur denna diskussion fortlöper.

Problemen vid telefonförsäljning gör dock att fler åtgärder kan behövas. I sammanhanget är det viktigt att uppnå en god balans mellan konsumenters och företags intressen. I betänkandet *Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning* föreslås bland annat ett krav på att konsumenten skriftligen ska acceptera anbudet vid telefonförsäljning på näringsidkarens initiativ. Det föreslås inte något omvänt Nixregister, som skulle innebära att konsumenterna på förhand måste acceptera att bli uppringda av telefonförsäljare.

Betänkandet har remissbehandlats, och många remissinstanser har kommit in med synpunkter. Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet, och jag kan inte föregripa den processen. Regeringen kommer att återkomma i frågan.

Anf. 30 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret på min interpellation om bättre konsumentskydd vid telefonförsäljning.

Det är glädjande att regeringen har en hög ambition när det gäller konsumentskyddet och att ministern ser att försäljning via telefon är ett problemområde. Det är också mycket bra att Konsumentombudsmannen nyligen getts stärkta sanktionsmöjligheter för att komma till rätta med oseriösa marknadsföringsmetoder.

Jag är dock rädd för att dessa åtgärder inte är tillräckliga. Det är snart ett och ett halvt år sedan betänkandet *Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning* presenterades. Men hittills har det hänt för lite på området. De flesta telefonförsäljare är seriösa, vilket jag verkligen vill understryka. Men tyvärr finns det ett växande missnöje bland konsumenterna när det gäller telefonförsäljning. Därför borde det finnas ett stort intresse även från branschen för att komma till rätta med oseriösa försäljare.

Under de senaste åren har antalet problem som uppstår i samband med telefonförsäljning ökat, enligt Konsumentverket, kommunala konsumentvägledare och Sveriges Konsumenter. Det handlar om allt från stark irritation över att bli störd till rena bedrägerier.

Enligt Konsumentvägledarföreningen får konsumentvägledarna runt om i Sverige dagligen samtal om telefonförsäljning där konsumenten anser sig lurad. Den bild som framträder är att antalet konsumenter som drabbas av aggressiva, påstridiga och överrumplande försäljare ökar alltmer.

Utredningen visar att det finns konsumentgrupper som är särskilt utsatta vid telefonförsäljning, exempelvis vissa äldre personer, personer som inte behärskar svenska språket fullt ut och personer med olika funktionsnedsättningar.

Sammantaget bedömer utredningen att åtgärder behöver vidtas för att stärka konsumentskyddet. En central del av dagens konsumentproblem gäller oklarheter i fråga om de avtal som ingås via telefon. Därför föreslår utredningen att det ska lagstiftas om krav på skriftliga avtal vid telefonförsäljning.

Sverige har sedan länge ett relativt svagt rättsligt skydd för konsumenterna vid telefonförsäljning jämfört med jämförbara länder i Europa, bland andra våra nordiska grannländer och Tyskland. Dagens teknik möjliggör olika former av digitala lösningar, till exempel e-legitimation eller elektronisk signatur, för att underlätta godkännande av ett avtal. En sådan lösning borde även branschen vara intresserad av.

När det gäller Nixregistret – det vill säga rätten att slippa bli uppringd – är det ett problem att detta fungerar dåligt. Därför borde det i stället införas ett omvänt Nixregister, det vill säga att konsumenter som vill ta emot direktreklam och försäljning via telefon anmäler detta till registret. Konsumenten gör då ett aktivt val för att kunna bli uppringd i marknadsföringssyfte.

Anf. 31 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag vill tacka Lotta Johnsson Fornarve för att den här interpellationen har kommit på riksdagens bord. Den tar upp en väldigt viktig fråga, så jag uppskattar verkligen engagemanget.

Jag delar uppfattningen att det här är en ytterst problematisk marknad. Jag tror att vi är många som har blivit störda av telefonförsäljare som har ringt vid olämpliga tillfällen och som ibland kan vara väldigt envisa och inte riktigt vill ta ett tydligt nej.

Det här är ett problem för konsumenterna. Men det är också, som jag ser det, ett problem för branschen. Missnöjet med den här försäljningskanalen växer, och om det inte blir ordning på detta riskerar branschen att så att säga såga av den gren man sitter på och göra så att konsumenterna mer och mer distanserar sig från denna försäljningskanal.

Vi ser nu till exempel en tydlig tendens till att människor inte längre har fasta telefonabonnemang utan bara använder mobiltelefoner. En bidragande orsak till det tror jag kan vara just att man känner att det är mindre risk att bli uppringd av telefonförsäljare.

Vi har haft ett gediget arbete med att försöka motverka de här tendenserna. Även Nixregistret är ett exempel på det. Det ger möjlighet att sätta upp sig på en lista där man begär att inte bli uppringd av telefonförsäljare. Nu finns det ju problem med det registret; det är inte heltäckande. Konsumenter blir ibland uppringda trots att de satt upp sig på listan. Därför pågår en dialog mellan Konsumentverket och Nixregistret för att försöka täppa igen de hålen. Det är ett arbete som jag verkligen uppmuntrar. Jag hoppas verkligen att de kommer fram till en bra lösning så att kryphålen försvinner, för vi ska som konsumenter kunna lita på att när vi tydligt har deklarerat att vi inte vill bli uppringda ska det faktiskt respekteras.

Det här är ett generellt problem för den här branschen, och det är många klagomål. Vissa aktörer sticker verkligen ut och får väldigt många klagomål. Men det är mycket missnöje med den här kanalen över huvud taget, och det måste vi ta på allra största allvar.

Sedan finns det självklart extra upprörande exempel, som vi har kunnat se, på enskilda företag som inriktar sig på att ringa till äldreboenden för att få tag i äldre konsumenter som man känner att man har större möjlighet att övertyga. Vi har sett exempel på försäljningsbeteenden som är direkt oacceptabla, där man helt enkelt inte accepterar att konsumenten säger: ”Jag vill inte vara med om det här. Jag orkar inte stå här längre”. Ändå fortsätter man med sitt försäljningsarbete.

Det här är ett område där vi helt enkelt måste hitta åtgärder för att komma till rätta med problemen.

Jag tycker att det finns anledning för branschen att idka självkritik. Konsumentverket har gjort enkäter där man har frågat konsumenter om deras inställning till telefonförsäljning. I årets enkät är det 1 procent av konsumenterna som är positiva till att bli kontaktade av telefonförsäljare

från företag där de inte redan är kunder. 1 procent innebär att 99 procent faktiskt inte tycker att det är en bra kanal. Det borde vara, tycker jag, skäl till oro från branschens sida. En majoritet av konsumenterna, 58 procent, upplever att det är lätt att bli vilseledd eller lurad av telefonförsäljare.

Det här är siffror som jag tycker ger skäl att verkligen reflektera över hur vi kan skapa en bättre funktion för den här marknaden. Där är utredningen ett väldigt bra underlag som vi nu tar vidare. Det har kommit in många synpunkter från remissinstanser. Dessa måste vi nu försöka väga in. Det pågår nu en intensiv beredning på Regeringskansliet. Jag är optimistisk och tror att vi kommer att kunna komma med besked om en inte alltför lång tid, för här är det angeläget att vi helt enkelt får en bättre ordning.

Anf. 32 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Tack, ministern, för responsen på min interpellation! Jag är glad för att ministern delar min uppfattning att det här är ett stort problem, både för konsumenterna och för marknaden, att något måste göras, att ni nu jobbar med olika former av åtgärder och att ministern ser utredningen som en bra grund för det fortsatta arbetet.

Telefonförsäljning är en omstridd säljmetod som fortsätter att orsaka stora problem för ett stort antal personer. Många konsumenter har svårt att värja sig mot de ofta påträngande telefonförsäljarna. Särskilt svårt är det för de utsatta grupper som vi nämnde tidigare: äldre personer, personer med funktionsnedsättningar och personer som inte behärskar språket fullt ut. Men det kan vara tillräckligt svårt för vem som helst att värja sig. Jag tror att vi alla har råkat ut för envisa telefonförsäljare någon gång i livet.

Det finns många exempel på hur konsumenter har blivit lurade i samband med telefonförsäljning: Plötsligt kom det en faktura. Jag tänkte att jag har ju inte gått med på någonting. Jag sa nej till en annons. Men de påstod att de hade en inspelning. Jag förstod inte ens att de spelade in.

Det här är två röster av verkligen en mängd olika röster.

Det finns också exempel på hur demenssjuka personer har lurats att ingå avtal. Det är inte heller ovanligt att telefonförsäljare fejkar telefoninspelningar.

Ett stort problem är att kunder inte uppfattar att de har ingått ett avtal över huvud taget och vem de har ingått ett avtal med. Ångerrätten åberopas då ofta som tillräckligt konsumentskydd. Men många som ringer till landets konsumentvägledare har inte uppfattat vilket företag som har kontaktat dem över huvud taget. Och får man inte heller hem några papper från företaget inom ångerrättens 14 dagar har man förlorat sin chans att ångra sig. Det är dessutom vanligt att företag inte ger korrekt information om själva ångerrätten.

Sedan 16 månader tillbaka finns det ett utredningsförslag som skulle kunna lösa ett av huvudproblemen, att konsumenter går med på avtal som de inte förstår. Det är därför hög tid, menar jag, att införa skriftlig bekräftelse i samband med telefonförsäljning, något som jag tycker borde vara helt självklart. På det sättet skulle konsumentskyddet stärkas, något som är mycket efterlängtat av många konsumenter. Här har Sverige tyvärr halkat efter lite grann.

Jag vill återigen understryka att de flesta företag har ett ansvarsfullt sätt att närma sig konsumenterna, varför en oreglerad marknad hittills kanske har fungerat. Men under de senaste åren har vi sett en kraftig ökning av konsumenter som känner sig lurade vid avtal som tecknats genom telefonförsäljning.

Branschen har framfört att ett skriftligt avtal skulle innebära stora merkostnader och merarbete. Men med dagens teknik möjliggörs ju olika former av digitala lösningar, till exempel e-legitimation eller elektronisk signatur, för att underlätta godkännande av ett avtal. En sådan lösning borde branschen vara intresserad av. Jag tror att det mot den bakgrunden inte heller skulle innebära så stora kostnader för branschen, men det skulle innebära att de oseriösa företagen försvann, vilket de seriösa företagen skulle tjäna på.

Det är bra också att Konsumentverket har en pågående diskussion med Föreningen Nix-Telefon angående en eventuell skärpning av de undantag i regelverket som medger samtal i försäljningssyfte, trots att en person har spärrat sitt nummer i Nixregistret. Men det bästa vore nog ur ett konsumentperspektiv ändå att själv få välja om man vill bli uppringd eller inte, och det tycker jag att den undersökning som ministern hänvisar till visar på.

Anf. 33 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det är som sagt angelägna frågor att hantera. Vi måste försöka komma fram till en bättre fungerande marknad.

Vi har en utredning som nu har lagt fram sina förslag. Det var ganska uppenbart redan när utredningen kom att det fanns avvikande meningar från branschens sida. Man ansåg från branschens sida att det finns andra alternativ. Det är såklart sådana frågor som vi nu måste väga mot varandra.

Utredaren föreslog tydligt ett skriftlighetskrav. Det skulle göra att man som konsument skulle få en betänketid, en andra chans att fundera igenom erbjudandet, se om det är ett erbjudande som man tycker är intressant och kunna jämföra det med andra alternativ för att få en bättre grund att stå på när man fattar sina beslut.

Jag kan dela Lotta Johnsson Fornarves uppfattning att det nu finns moderna metoder att använda vid ett skriftlighetskrav, så att det fungerar effektivt och utan långa ledtider. Vi kan ju använda både sms och e-post samt även andra elektroniska kommunikationsvägar. Det finns också identifikationsmöjligheter som man kan använda sig av. Det var detta som var huvudförslaget från utredningen och som vi nu bereder vidare inom Regeringskansliet.

Ett förslag var också att man skulle ge Konsumentverket i uppdrag att föra en dialog med näringslivsföreträdare när det gäller Nixreglerna. Konsumentverket har redan tagit det vidare och det pågår nu en sådan dialog, vilket jag välkomnar.

Man sa också att man tycker att Konsumentverket skulle ges i uppdrag att verka för att informationen om Nix görs lättillgänglig. Det är jag övertygad om att Konsumentverket också arbetar med, så att det blir tydligt för konsumenterna hur det systemet kan användas.

Vidare föreslog man att sanktionssystemet bör ses över, och det har regeringen som sagt redan hanterat. Vi har sedan den 1 oktober gett möjlighet till Konsumentombudsmannen att meddela förbud utan näringsidkarens godkännande.

Däremot ansåg utredningen inte att det var en god idé att införa krav på samtycke på förhand för att man ska bli uppringd – det som brukar kallas opt in – vid marknadsföring på telefon. Anledningen till att utredningen landade där var att man ansåg att det var för ingripande i avtalsmöjligheterna och att det helt enkelt skulle göra att telefonen blev otillgänglig som marknadsföringskanal helt och hållet. Detta får vi analysera i samband med att vi bereder de här frågorna, men det var detta som utredningen tydligt kom fram till.

Utredningen föreslog också att det inte ska införas någon skyldighet i lag för näringsidkare att spela in sällsamtal. Man konstaterade att det redan görs i stor utsträckning men att det som alternativ till skriftlighetskrav inte är tillräckligt. Utredningen landade i en tydlig slutsats att skriftlighetskrav är att föredra eftersom det ger konsumenten en andra chans till reflektion.

Vi måste såklart hantera de ofta komplicerade frågor som uppkommer när man ska stifta lag och reglera områden, och här rör det sig om många komplicerade frågor. Vi försöker också inhämta erfarenhet från andra länder, som har infört lite olika system och har olika avgränsningar i sin lagstiftning. Självklart tittar vi på hur andra länder har löst denna problematik eftersom liknande förutsättningar gäller i många länder, och då kan vi lära oss av de länder som redan har vidtagit åtgärder.

Regeringen ser absolut behovet av att få denna marknad att fungera bättre. Vi arbetar så skyndsamt vi kan med att få fram bättre regelverk och bättre skydd för konsumenterna när det gäller telefonförsäljning. Det är ett viktigt och högt prioriterat område.

Anf. 34 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Jag tackar ministern för en bra debatt. Jag ser fram emot en förstärkning av konsumentskyddet i samband med telefonförsäljning. Mycket tid har gått förlorad med alldeles för många lurade konsumenter som följd.

Nu brådskar det att få till ett beslut om förslag om skriftlig bekräftelse. Något annat vore att svika de konsumenter som framgent riskerar att råka illa ut, inte minst äldre personer med funktionsnedsättning och de med begränsade kunskaper i svenska.

Låt även oss konsumenter själva avgöra om vi vill bli uppringda av en telefonförsäljare eller inte och inför ett omvänt Nixregister.

Det är mina medskick till ministern. Tack för debatten!

Anf. 35 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tackar Lotta Johnsson Fornarve för debatten. Det är bra att dessa frågor lyfts upp och hålls aktuella.

Alla försäljningskanaler ska fungera till konsumentens bästa. Vi konsumenter ska vara nöjda när vi nås av marknadsföringsbudskap oavsett vilken kanal det är i.

Det är uppenbart att det finns extra stora problem i telefonförsäljningen – problem som inte finns i andra kanaler.

När man via enkäter får besked om att bara 1 procent av konsumenterna vill bli uppringda av telefonförsäljare och är positiva till detta är det en varningsklocka. Den ringer redan hos Regeringskansliet och riksdagen och borde också ringa hos den privata marknaden om att här krävs åtgärder.

Vi arbetar intensivt med detta. Vi har en bra utredning som har kommit med konstruktiva förslag. Beredningen pågår, och vi väger de olika svårigheter som ofta uppkommer när det ska införas olika typer av reglering. Jag är positiv och säker på att vi kommer att få fram en väl fungerande reglering som gör att denna marknad fungerar bättre i framtiden.

Att fortsätta att ha en marknad som fungerar dåligt och där konsumenterna uppenbart hamnar i kläm är inte ett acceptabelt alternativ, utan här krävs förbättring. Regeringen kommer att vidta åtgärder, men jag hoppas att också branschen verkar aktivt för att sanera denna marknad så att den fungerar till konsumenternas fromma snarare än att riskera ekonomi och kundnöjdhet. Det här är ett viktigt område för förändring.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2016/17:119 om AP-fondernas investeringar i det ockuperade Västsahara

Anf. 36 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig om jag avser att agera för att AP-fonderna ska dra tillbaka sina investeringar i Siemens och Enel och i fortsättningen inte investera i företag med verksamhet i det ockuperade Västsahara.

Vidare undrar Lotta Johnsson Fornarve om jag har för avsikt att uppmana svenska företag att varken investera eller bedriva verksamhet i det ockuperade Västsahara.

AP-fonderna styrs genom lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder, AP-fonder, och det är styrelsen i respektive AP-fond som är ansvarig för förvaltningen av fondmedlen och fondens verksamhet.

I lagen om allmänna pensionsfonder framgår att AP-fonderna i sin placeringsverksamhet ska ta hänsyn till miljö och etik, dock utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning.

Regeringen ansvarar för att utse styrelseledamöter i fonderna och att årligen utvärdera förvaltningen av fondmedlen i den skrivelse som överlämnas till riksdagen. Regeringen varken kan eller får därmed ha synpunkter på enskilda placerings- eller förvaltningsbeslut som AP-fonderna fattar. I likhet med andra statliga myndigheter ska fonderna följa tillämplig lagstiftning och praxis.

I sammanhanget bör dock uppmärksammas att AP-fonderna genom sitt etikråd för dialoger med utländska bolag som kan kopplas till kränkningar av de internationella konventioner som Sverige har ratificerat. Därför förutsätter jag att AP-fonderna även i detta fall har agerat i linje med sina etiska åtaganden.

Vad gäller svenska företag i övrigt förutsätter jag att de följer relevant lagstiftning och tar sitt ansvar för en hållbar utveckling.

Anf. 37 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret på min interpellation om AP-fondernas investeringar i det ockuperade Västsahara.

Västsahara är ockuperat av Marocko sedan mer än 40 år. Det är en ockupation som av den internationella domstolen i Haag har bedömts vara rättsvidrig.

I 25 år har FN:s säkerhetsråd försökt genomföra en avkoloniseringsplan för Västsahara. Den accepterades 1991 av både Polisario Front och Marocko och innebär bland annat att en folkomröstning ska äga rum. Men Marocko har hittills lyckats förhålla och sabotera processen.

Det är en katastrof att omvärlden har låtit ockupationen pågå under så lång tid.

Marocko har systematiskt plundrat det ockuperade Västsahara på naturtillgångar – helt mot folkrätten eftersom de inte kommer det västsahariska folket till del. Västsahara har en av världens rikaste fosfattillgångar. Den stora energislukande fosfatgruvan Bou Craa drivs sedan ockupationen av den marockanska staten. Även fiskfabrikerna i El-Aaiún och Dakhla samt de enorma växthusen utanför Dakhla är mycket energikrävande. Vinsterna från dessa västsahariska naturtillgångar och produkter hamnar i marockanska fickor.

FN:s dåvarande undergeneralsekreterare för rättsliga frågor, Hans Corell, slog 2002 fast att utvinning av naturresurser från Västsahara strider mot folkrätten så länge de inte kommer det västsahariska folket till del eller sker med deras medgivande.

Marocko, som var årets värd för FN:s klimatkonferens, marknadsför sina projekt inom grön energi utan att nämna att de genomförs på ockuperat område. Två av fem planerade vindkraftsparker kommer nämligen att byggas i det av Marocko illegalt ockuperade Västsahara. Det är vindkraft som Marocko i huvudsak ska använda för att driva fosfatfabriken och fortsätta med sin plundring av Västsaharas naturtillgångar.

I en ny rapport från Western Sahara Resource Watch framkommer det att 22 vindkraftverk som tidigare byggts av det tyska företaget Siemens har bidragit med 95 procent av den energi som behövs för utvinningen av icke förnybara mineraler från Västsahara, främst fosfat. Tyska Siemens och italienska Enel är de utländska företag som är mest involverade i vindenergiproduktion på ockuperat område. Svenska Fjärde och Sjunde AP-fonden har aktier i dessa företag.

Utländska företag bidrar till att Marockos ockupation av Västsahara befästs och att västsaharierna plundras på sina naturtillgångar. Det är allvarligt att svenska pensionspengar är med och finansierar folkrättsbrott. De utländska företagens investeringar i det ockuperade Västsahara bidrar dessutom till att förhindra att FN-processen för ett fritt Västsahara får en lösning.

Svenska pensionspengar bör inte finansiera exploatering av Västsaharas naturresurser. Regeringen kan inte vara passiv i denna fråga utan bör uppmana AP-fonderna och andra svenska investerare att inte investera i infrastruktur eller annan verksamhet på ockuperat område, precis som redan gjorts i Norge och Danmark.

Anf. 38 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det är viktigt att klarlägga hur det svenska pensions-systemet fungerar innan vi diskuterar själva sakfrågan i denna interpellationsdebatt.

Vi har en sedan länge fastslagen struktur för hur svenska pensionspengar ska förvaltas. AP-fonderna, de buffertfonder som finns i pensions-systemet, förvaltas i enlighet med lagstiftning. Det är lagstiftningen som styr deras verksamhet och inte regeringen genom direkt påverkan i investeringar.

I lagstiftningen slås också fast kriterier för miljö och etik och att man ska ta hänsyn till miljö och etik i sina placeringsbeslut.

Det står också att det inte ska stå i konflikt med avkastningskravet. I modern förvaltning visar det sig inte vara en konflikt, utan tvärtom ser vi att investeringar i det som är hållbart och som leder till exempelvis minskad klimatpåverkan också är lönsamt.

Det är glädjande att det finns stöd för att agera ännu mer kraftfullt för att minska våra hållbarhetsproblem både socialt och miljömässigt.

Regeringen har haft en hög ambition när det gäller att se till att det finns ett starkt stöd för AP-fonderna i fråga om att fortsätta att driva en ännu mer aktiv inriktning i framtiden för att värna både social och miljömässig hållbarhet. Därför tog vi fram ett nytt förslag om styrningen av AP-fonderna.

Tyvärr fanns det ingen enighet om förslaget i Pensionsgruppen. Förslaget hade inneburit att vi hade höjt ambitionsnivån rejält när det gäller hållbarhetsaspekter i förvaltningen och bland annat krävt att pensionsfonderna ska göra ansvarsfulla investeringar.

Sedan lång tid pågår ett arbete inom AP-fondsstrukturen, där man har arbetat med hållbarhetsproblem på ett sätt som är ganska banbrytande och där Sverige och de svenska AP-fonderna i många stycken varit föregångare för de internationella marknaderna.

Man har till exempel haft en samverkan i Etikrådet, där man har fört en dialog och tittat gemensamt på vilka konventioner som Sverige har ställt sig bakom och hur frågor om investeringar kan hanteras, så att det inte investeras i bolag som bryter mot de konventioner som Sverige har ställt sig bakom.

I Etikrådet pågår också en dialog med utländska bolag som kan kopplas till kränkningar av internationella konventioner som Sverige har ställt sig bakom. Man försöker dels få bolag att åtgärda problem, dels se till att bolagen antar förebyggande policyer och processer för att hindra framtida kränkningar av sådana konventioner.

Man använder direkt dialog med bolag som ett verktyg för att få till stånd en förändring, men man arbetar också genom att samverka med andra investerare och lägga fram aktieägarförslag på bolagsstämmor för att sätta extra tryck bakom sina möjligheter att påverka. Man kan även agera genom medierna för att föra en dialog på en högre nivå.

Om dialogen inte leder till önskad förändring hos bolagen kan Etikrådet, som en sista utväg, rekommendera AP-fonderna att utesluta bolaget. Det finns processer som pågår och där man försöker hantera denna typ av frågor. Jag utgår från att man för en dialog även om dem.

När det gäller Västsahara har Etikrådet i sin analys fokuserat på bolag som på olika sätt kan kopplas till utvinning av mineraltillgångar från Västsahara. Målet för Etikrådets dialoger är att få bolagen att antingen upphöra med utvinning eller köp av mineraltillgångar från Västsahara eller påvisa att utvinningen eller köpen genomförs i enlighet med den västsahariska befolkningens intressen och önskemål i linje med FN:s utlåtande från 2002 angående situationen i Västsahara.

Anf. 39 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Det är uppenbarligen något som inte har fungerat när två av våra AP-fonder – våra pensionspengar – har aktier i företag som har investeringar på ockuperat område och som på det sättet bidrar till att bryta mot folkrätten.

Jag besökte nyligen de västsahariska flyktinglägren i Saharas öken i södra Algeriet, dit majoriteten av den västsahariska befolkningen tvingades fly på grund av den marockanska ockupationen. I 40 år har man väntat på att den utlovade avkoloniseringsprocessen ska komma igång. Allt fler känner en stor frustration, och särskilt de yngre pratar om att ta upp den väpnade kampen igen.

Omvärlden kan förhindra en sådan utveckling genom att se till att fredsprocessen tar fart på allvar. Nu när Sverige blir medlem i FN:s säkerhetsråd är det viktigt att agera med kraft så att ett datum kan sättas för när folkomröstningen kan äga rum.

Vi kan också skicka tydliga signaler om att vi står upp för folkrätten och inte accepterar att Västsaharas naturtillgångar plundras. Här har regeringen har ett ansvar, menar jag, för att vara tydlig om vilka spelregler som gäller för AP-fonderna. Det kan inte vara så att regeringen inte agerar när svenska AP-fonder, genom sitt aktieinnehav i infrastruktur på ockuperad mark, bidrar till plundringen av Västsaharas naturtillgångar.

Etikrådet, som är ett samarbetsorgan för AP-fonderna runt etiska frågor, uppmanar till att inte investera i Västsahara, precis som ministern nämnde. Etikrådet skriver så här i sitt policydokument: ”Målet för Etikrådets dialoger är att få bolag att upphöra med utvinningen eller köp av mineraltillgångar från Västsahara, alternativt påvisa att utvinningen eller köp av mineraltillgångar genomförs i enlighet med den västsahariska befolkningens intressen och önskemål, i linje med FN:s utlåtande från 2002 angående situationen i Västsahara.”

Det är uppenbart att AP-fonderna bryter mot sina egna etiska regler när man äger aktier i det tyska företaget Siemens och det italienska företaget Enel, som förser fosfatindustrin med energi så att Marocko kan fortsätta med sin utvinning av det vita guldets och stoppa vinsten i den marockanska statens fickor.

Det faktum att Fjärde och Sjunde AP-fonden har aktier i infrastruktur i det ockuperade Västsahara visar att det inte räcker med att hoppas på att svenska investerare ska följa de internationella konventioner som Sverige skrivit under och ta sitt ansvar för folkrätten.

Det är uppenbart att den svenska regeringen måste bli mycket tydligare när det gäller investeringar kopplade till folkrätten. Det minsta regeringen kan göra är att uppmana alla svenska aktieinnehavare, inklusive AP-fonderna, att inte investera i infrastruktur eller annan verksamhet på ockuperat

område, precis som redan gjorts i våra grannländer Norge och Danmark. Detta kan inte vara en omöjlighet. Det tycker jag att vi är skyldiga det västahariska folket.

Prot. 2016/17:36
29 november

Svar på
interpellationer

Anf. 40 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Regeringen är självfallet aktiv när det gäller situationen i Västsahara. Sveriges regering stöder fullt ut FN:s generalsekreterares särskilda sändebud för Västsahara, Christopher Ross, och hans ansträngningar för att finna en rättvis, varaktig och ömsesidigt acceptabel politisk lösning som ger Västsaharas folk självbestämmande i enlighet med de principer som beslutats av FN:s säkerhetsråd.

Regeringen har även förtydligat sina visioner och sitt engagemang genom att göra en översyn av Västsaharapolitiken, som kom i januari i år. Där intensifieras stödet till FN-processen för att försöka hitta vägar att stärka FN i detta sammanhang, visa ett fortsatt starkt engagemang för folk-rätten internationellt, öka det humanitära biståndet, engagera oss för högnivåkontakter mellan parterna och främja en dialog mellan dem för att få till stånd en politisk lösning. Det är ett arbete som är otroligt viktigt och som Sverige självfallet har med sig när vi nu tar plats i säkerhetsrådet som ordförande.

När det gäller AP-fonderna tycker jag att den struktur som vi har slagit fast sedan lång tid tillbaka, där det är lagstiftning som styr AP-fondernas verksamhet, är bra. Den ger långsiktighet och tydlighet och gör att vi inte får en förvaltning som kastas fram och tillbaka beroende på vilka frågor som är aktuella utan där man jobbar långsiktigt och strukturerat med att minska hållbarhetsproblemen i förvaltningen.

Jag kan konstatera att det pågår ett aktivt arbete där Etikrådet för en dialog med bolagen för att försöka hantera problemen på allra bästa sätt. Det som är klart oetiskt är att inte agera alls i frågor som rör miljö och mänskliga rättigheter. Vi ställer krav i lagstiftningen på att man ska agera. Detta gör AP-fonderna genom att föra dialoger med utländska bolag som kan kopplas till kränkningar av de internationella konventioner som Sverige har ställt sig bakom.

Vi ser att man har tagit ställning. Sjunde AP-fonden har till exempel svartlistat företag som har ägnat sig åt fosfatutvinning, med hänsyn till just mänskliga rättigheter.

Det är en effektiv metod att genom dialog och andra åtgärder försöka påverka företag att upphöra med utvinning eller köp av exempelvis mineraltillgångar. Detta kan stärka FN:s arbete och ge möjlighet att nå de mål som FN har satt upp när det gäller att värna folkrättens principer för det västahariska folkets intressen.

Detta är viktiga frågor. Jag är övertygad om att de förvaltare som tar hållbarhetshänsyn på allra största allvar, och som är föregångare, kommer att visa sig vara de som uppvisar bäst avkastning och lönsamhet för sina kunder, i det här fallet de svenska pensionärerna.

Vi ser tydligt att de delar av AP-fonderna där man har tagit stor hållbarhetshänsyn och lyft upp dessa frågor högst också har investeringar som går riktigt bra. I det moderna samhälle och den moderna värld vi har nu kommer hållbarhetsfrågorna bara att få större vikt och bli alltmer avgörande för hur bra fondernas verksamhet går.

Vi tar ständigt upp detta i vår dialog med AP-fonderna och deras styrelser och pekar på vikten av att vara ambitiös, ha ett långtgående arbete och ligga i framkant när det gäller att vara aktiva i förvaltningen och ta hållbarhetsfrågorna på allra största allvar.

Anf. 41 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Herr talman! Tack, ministern!

Det är bra att Sverige har ett starkt engagemang i FN – vi kommer att ha ett ännu starkare engagemang nu när vi blir medlemmar i säkerhetsrådet, för att hitta en lösning på Västsaharafrågan och försöka stärka folkrätten på olika sätt – och att ministern anser att detta arbete är oerhört viktigt. Det är det naturligtvis.

Jag tror ändå att man måste bli tydligare när det gäller just folkrätten och investeringar. Vi kan inte se på hur svenska pensionspengar fortsätter att finansiera folkrättsbrott. De utländska företagens investeringar i det ockuperade Västsahara bidrar dessutom till att förhindra att FN-processen om ett fritt Västsahara får en lösning.

Ministern säger att man vill stärka dialogen och jobba genom dialog. Det tycker jag är bra. Jag vill därför fråga ministern om han i denna dialog kan tänka sig att man uppmanar de svenska AP-fonderna att upphöra med investeringarna i infrastruktur eller annan verksamhet på ockuperat område precis som har gjorts i till exempel Danmark. Är ministern beredd att ta ett sådant initiativ?

Anf. 42 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Vi för en kontinuerlig dialog och gör uppföljningar av AP-fondernas verksamhet. Vi rapporterar också verksamheten i en skrivelse till riksdagen varje år där det även redovisas hur man tar hänsyn till miljö- och etikfrågor. Det vi är tydliga med gentemot AP-fonderna är att detta är frågor som är oerhört väsentliga för både Sveriges riksdag och Sveriges regering. Det är frågor som måste lyftas högt upp på dagordningen och vara vägledande i de placeringsbeslut som man fattar.

Däremot är vi inte inne och förbjuder investeringar i specifika verksamheter. Vi styr AP-fondernas verksamhet på en mer övergripande nivå där vi dels kräver att de ska ta hänsyn till miljö och etik, som det står i lagstiftningen, dels kräver att de ska ställa sig bakom de konventioner som Sverige har ställt sig bakom. De ska alltså respektera de konventioner som finns när det gäller till exempel mänskliga rättigheter.

Det är också detta som vägleder AP-fonderna när de nu i sitt arbete i Etikrådet genom dialog och även genom andra åtgärder lyfter upp dessa frågor och försöker att få bolagen att agera förebyggande. Dialogen syftar dels till att hantera de problem som redan har uppstått reaktivt, dels till att leda till ett proaktivt arbete. Det gäller att se till att bolagen arbetar förebyggande och genom olika bransch- och investerarinitiativ för att man ska öka transparensen, agera mer ansvarsfullt och adressera de viktiga frågeställningar som finns inom etik- och miljöområdet.

Detta är ett arbete som regeringen har lagt stor tonvikt vid i diskussionerna med AP-fondernas styrelse och som vi fortsätter att arbeta med kontinuerligt. Vi tror att det är viktigt dels för Sveriges röst i världen, dels, och inte minst, för att avkastningen till oss som pensionärer i framtiden ska bli så god som vi vill. Om man inte tar hänsyn till hållbarhetsfrågorna

är jag och regeringen övertygade om att man också kommer att få sämre avkastning i framtiden. Det är någonting som vi inte vill medverka till.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:36
29 november

Svar på
interpellationer

§ 14 Svar på interpellation 2016/17:121 om kvotering till bolagsstyrelser

Anf. 43 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jessica Rosencrantz har frågat mig om jag ämnar ta några initiativ till kvotering till andra organisationer än börsbolagsstyrelser och om jag ser några andra grunder för kvotering till bolagsstyrelser än enbart kön.

Regeringen vill öka jämställdheten i hela samhället, och en jämn fördelning av makt och inflytande är ett av regeringens delmål för jämställdhetspolitiken. Ett jämställt beslutsfattande ger företagen mångfald som kan öka deras konkurrenskraft. För att driva på utvecklingen har regeringen angett att minst 40 procent av styrelseledamöterna i aktiemarknadsbolag och statligt helägda aktiebolag ska vara av vardera kön. En promemoria med lagförslag av den innebörden har remitterats.

I promemorian görs bedömningen att flera skäl talar för att begränsa ett lagstadgat könsfördelningskrav till aktiemarknadsbolag. Dessa bolag har stått i centrum för den allmänna debatten. Det är i första hand i dessa bolag som medborgarna, som indirekta aktieägare genom pensionssystemet, kan sägas ha särskilt starka skäl att ställa krav på en könsmässigt jämnare styrelsesammansättning. Vidare är det dessa bolag som omfattas av könsfördelningssträvandena i den svenska koden för bolagsstyrning (Koden). De statligt ägda bolagen föreslås omfattas av regleringen mot bakgrund av att det inte bör råda några tvivel om att staten som ägare har minst lika höga ambitioner som aktiemarknadsbolag i fråga om jämställdhet i styrelserna. I promemorian anges att det bör utredas om motsvarande krav ska införas även för kommunala bolag. Mot denna bakgrund ämnar jag inte ta några initiativ till kvotering omfattande andra organisationer.

För de statligt ägda bolagen gäller enligt statens ägarpolicy att sammansättningen av varje styrelse ska vara sådan att balans utöver vad gäller kön uppnås avseende bakgrund, kompetensområde och erfarenhet. Vid sammansättningen ska även mångfaldsaspekter såsom etnisk och kulturell bakgrund vägas in. Urvalet av ledamöter görs utifrån en bred rekryteringsbas i syfte att ta till vara kompetens hos såväl kvinnor och män som personer med olika bakgrund och erfarenheter. Motsvarande gäller för aktiemarknadsbolag enligt Koden.

Jag ser inte någon annan grund för lagkrav om styrelsens sammansättning i andra frågor än könsfördelning, men jag förväntar mig att även näringslivets aktörer fortsätter att arbeta för att åstadkomma mångfald i bolagens styrelser och ledningar och därmed öka bolagens konkurrenskraft.

Anf. 44 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! I september presenterade regeringen sitt förslag om att lagstifta om kvotering till börsbolagens styrelser. Regeringen vill bötfälla de företag som inte når kravet om minst 40 procent kvinnor eller män till år 2019.

Herr talman! Jag är en övertygad motståndare till kvotering. En människa, menar jag, är mer än sitt kön, sin hudfärg eller för den delen sin ålder. Att lagstifta om kvotering till bolagsstyrelser förminskar bland annat kvinnor till att vara just representanter för sitt kön och ingenting annat. Det riskerar också att misstänkliggöra varje kvinnas kompetens. Men, herr talman, lika illa är det att regeringen ägnar sig åt symbolpolitik i stället för att lösa verkliga problem i kvinnors vardag.

Herr talman! Jag kan acceptera att statsrådet och jag är av olika uppfattningar när det gäller kvotering till bolagsstyrelser, även om jag djupt beklagar det. Det är däremot svårare att acceptera statsrådets och regeringens hyckleri när det handlar om vilka som ska följa kvoteringsbestämmelserna. Man vill till exempel undanta fackföreningar och andra organisationer från samma krav. Varför denna dubbelmoral? Anser inte statsrådet att Karl-Petter, Torbjörn, Johan, Jonas, Magnus, Per-Olof, Anders, Tobias, Hans-Olof, Jan, Jan, Mikael, Matts eller Lars i LO:s styrelse också behöver fler kvinnliga kollegor? Kan det vara så att statsrådet egentligen inser att förslaget inte bara är ett grovt avsteg från att människor ska betraktas som lika utan också ett stort ingrepp i varje företags och organisations rätt att utse sin egen styrelse? Kan det vara så att man just därför helt enkelt inte vill röra upp känslor i fackföreningsrörelsen?

Regeringen vill införa en skyldighet för arbetstagarorganisationerna att eftersträva en jämn könsfördelning. Statsrådet Damberg vill alltså samtala med fackföreningarna men bötfälla företagen. Det stärker knappast Sveriges konkurrenskraft i en tid när nya jobb behöver växa fram.

I svaret från statsrådet får jag bland annat höra att börsbolagen har varit i centrum för den allmänna debatten och att man därför vill fokusera på dessa. Större symbolpolitik får man leta efter, herr talman. Därför vill jag fråga statsrådet igen: Varför är det viktigare att värna fackföreningarnas självbestämmande än börsbolagens?

Anf. 45 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, interpellanten, för debatten om jämställda styrelser! Jag börjar med att formulera mig så här: Om man är övertygad motståndare i frågan blir man ganska ensam eftersom börsbolagen själva inom ramen för Koden har formulerat en målsättning om jämställda styrelser. De anser att mer jämställda styrelser, det vill säga en jämn balans mellan män och kvinnor, medför bättre styrelsearbete och därmed mer lönsamhet. Om man är motståndare till denna tanke förstår jag varför man aldrig vill ta några steg framåt i frågan.

Jag konstaterar också att Jessica Rosencrantz är ganska ensam om den principiella hållningen. Till och med hennes förra finansminister öppnade för en kvotering eftersom det tar så lång tid med denna fråga. Detta är ju inte en debatt som har förekommit under något år, utan det har tagit lång

tid innan förändring har åstadkommit. Vi sa då att vi skulle utvärdera situationen efter stämmoperioden under våren och då presentera en lagstiftning, vilket vi också har gjort.

Den andra frågan handlar om ifall det bara är symbolpolitik eller om jämställdhet också börjar uppifrån i den ekonomiska och politiska eliten och makten. Jag menar att det är en viktig del av att förändra ett samhälle. Politiska beslut måste ofta utgå från ett perspektiv där man börjar i toppen med dem som har mest makt och inflytande i samhällsekonomin.

Ta bara jämförelsen med de statliga bolagen, för frågan var ju om det finns andra vägar. Jag tycker att de statliga bolagen är ett intressant exempel på att Sverige har lyckats gå före många andra länder på det här området, och det gick ganska fort. År 2000 valde den dåvarande socialdemokratiska regeringen att sätta ett mål om att uppnå jämställda styrelser i de statliga bolagen. Det fanns en diskussion om det: Går det? Går det för snabbt? Går det att hitta den kompetensen? På tre år tog man sig från en situation med ungefär 30 procents kvinnlig medverkan i de statliga bolagen till 40 procent. I dag har vi en i princip jämn könsfördelning.

Den här mandatperioden har jag koncentrerat mig på att få upp andelen kvinnliga ordförande i statliga bolag. Nu är vi nästan på fifty-fifty också bland kvinnliga ordförande i statliga bolag medan börsbolagen ligger på någonstans runt 6 procent.

Jag tror att vi kommer att titta tillbaka på den här tiden och fundera på hur vi kunde vara så gammalmodiga i Sverige att vi inte tog vara på samhällets fulla kompetens när vi utsåg styrelser i statliga och kommunala verksamheter och också i de privata börsbolagen.

Då kommer jag tillbaka till diskussionen om de privata börsbolagens egna målsättningar. Koden har formulerats som att de ska uppnå jämn könsfördelning i bolagsstyrelserna, definierat med minst 40 procent. Är det en felaktig målsättning för Koden och börsbolagens arbete att uppnå jämn könsfördelning? Jag tror att Jessica Rosencrantz är ganska ensam om att inte se att det här är ett problem i dag och att vi måste göra någonting åt det.

Anf. 46 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Jag är den främsta förespråkaren för jämställdhet, men lagstadgad kvotering är inte jämställdhet. Vi har en relativt jämställd riksdag om man ser sig om i världen och jämför med andra länder, och snart har vi förhoppningsvis också en kvinnlig statsminister. Det har vi uppnått utan kvotering.

Jag vill återanknyta till den andra frågan som jag ställde till statsrådet, det vill säga om det finns andra grupper som statsrådet vill kvotera till bolagens styrelser såsom utlandsfödda och personer med annan sexuell läggning och så vidare. Svaret var nej, om jag förstod rätt, och det tycker jag är ganska signifikativt. Drar man kvotering till sin spets blir det i förlängningen absurt, för vi är mer än vår grupptillhörighet, och jag tror inte att någon av oss – kvinna eller man, svenskfödd eller utlandsfödd – vill ha olika lagar beroende på vilken grupp vi tillhör.

Jag skulle vilja att statsrådet fäster uppmärksamheten på länder som har infört kvotering. Visst kan man prata om att det är fint att börja uppifrån, men frågan är väl inte vad som är fint eller fult, utan frågan är väl vad som får effekt.

Kollar man på till exempel den norska lagstiftningen kan man konstatera att jämställdheten inte alls sipprade ned så som var avsikten med kvoteringslagen där. Vi såg att bolag bytte bolagsform för att undkomma regleringskraven. Vi såg hur ganska få kvinnor satt med stora mängder uppdrag för att uppfylla lagens krav. Den breda jämställdheten sipprade inte ned.

Jag ska inte stjäla nästa debattämne som handlar om konsekvensutredningar, men man kan fråga sig om det har gjorts en gedigen konsekvensutredning av vad denna symbolpolitik i praktiken skulle leda till.

Jag är den första, herr talman, att vilja arbeta för ökad jämställdhet. Men jag tror att vi måste börja underifrån genom att göra det enklare för både kvinnor och män att starta företag. Man ska kunna leva på sin lön. Det ska löna sig att utbilda sig. Kvinnor, som i större utsträckning än män utnyttjar trygghetssystemen, ska kunna känna att de gäller också för företagare och inte bara för den som har en anställning. Det behöver bli enklare att kombinera familj och karriär, och man ska till exempel kunna starta ett bolag inom välfärdssektorn utan att vara rädd för att den här regeringen slår undan benen för en. Man ska kunna etablera en verksamhet inom RUT-sektorn där många kvinnor är verksamma. På område efter område slår regeringen undan benen för riktiga jämställdhetsreformer, och då, herr talman, ställer jag mig frågande.

Det är nämligen inte bara så att regeringen lägger fram symbolpolitik som inte får någon verkan, utan man jobbar också aktivt *mot* de reformer som skulle kunna leda till någonting gott.

Vi ser också i dag att det finns en sammanställning i Dagens industri av olika remissvar som har kommit in kopplat till detta, men man har inte frågat de företag som omfattas av lagstiftningen hur de ser på det hela. Vi har detta till trots kunnat se svar från dem men också från fackförbund som från båda sidor ifrågasätter effekten av den här typen av symbollagstiftning. Lustigt nog, för att återgå till mitt första anförande, är just LO positivt till lagstiftningen – och de kommer inte att påverkas. Men faktum är att Saco, TCO och flera näringslivsföreträdare är djupt skeptiska till om det här är rätt väg att gå.

Möjligen kan statsrådet svara på hur man avser att komma åt den riktiga jämställdheten och om man har några andra förslag än bara kvoteringslagar. Och hur ser man på det faktum att det finns en stark kritik i den remissrunda som nu har genomförts?

Anf. 47 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Först vill jag säga att representation inte är symbolpolitik. Representation är en viktig del av jämställdhetspolitiken om man vill uppnå resultat. Det har visat sig i politiken och i de politiska partierna, och det har fått effekt. Vi ser det i många andra verksamheter där, när man börjar i toppen och åstadkommer mer jämställdhet, hela organisationen påverkas.

Vi kan återigen ta exemplet statliga bolag. När vi uppnådde jämställda styrelser fick vi också mer jämställda ledningsgrupper, och vi fick också mer jämställda rekryteringar av vd:ar. Det hängde alltså ihop, i alla fall när det gällde de statliga bolagen, och börsbolagen har sagt att de strävar efter att skapa mer jämställda organisationer och mer jämställda styrelser. Dock har man sagt det under mycket lång tid.

Jag noterade att inför valrörelsen var det flera moderater som sa: Eftersom det tar så lång tid är vi beredda att överväga kvotering för att komma framåt. Jessica Rosencrantz är uppenbarligen inte en av dem. Jag tycker att man någon gång får gå från ord till handling.

När det gäller den övergripande frågan om jämställdhetspolitik kan man konstatera att Moderaterna nästan aldrig har varit på rätt sida i någon stor jämställdhetspolitisk reform. Oavsett om vi talar om rösträtten, särbeskattningen, förskolans införande, de stora pensionsstriderna i svensk politik eller mer i nutid frågan om pappamånader för ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen har Moderaterna av någon anledning alltid hamnat på den sida där man säger: Vi är visserligen för jämställdhet, men nu går det för snabbt och vi ska inte ta ett steg framåt på det här området just nu.

Det är ingen slump att Sverige är ett av de länder som har mest jämställdhet i världen. Det beror på att vi har vågat driva utvecklingen framåt och åstadkomma förändring med politik. Där har Moderaterna tyvärr hamnat på fel sida. Det är inte bara gällande de här frågorna, utan det handlar också om något så konkret som statens budget. Om vi tittar på de budgetar som ni lade under åtta års regeringstid och gör staplar över vilka som gynnas av dem – män eller kvinnor – ser vi att det finns ett gemensamt drag för de borgerliga budgetarna, och det var att män alltid gynnas mer än kvinnor.

Nu har vi vänt på det. Den här regeringen bedriver en politik för ökad jämställdhet, och det betyder att man när man utvärderar staplarna ser att det är kvinnor som gynnas av regeringens budget därför att vi har ett genuint intresse av ökad jämställdhet. Vi förstår att marknaden inte automatiskt leder till jämställdhet, utan man måste också ha politiska beslut som driver utvecklingen framåt. Jag tror tyvärr att Moderaterna kommer att hamna på fel sida många gånger i de frågorna. Jag kan beklaga det, men jag är inte så förvånad över att Moderaterna hamnar på fel sida också i den här frågan.

Jag tror att representation är *en* viktig del. Jag har sagt flera gånger förut att som näringsminister hade jag mycket hellre sett att näringslivet hade orkat fatta de här besluten själva för att nå den målsättning de har haft sedan lång tid tillbaka. Men någon gång måste man också komma framåt i arbetet, och det är inte omöjligt att uppnå jämställda styrelser. Det har inte minst de statliga bolagen visat att man kan göra på ganska kort tid, och det kan fler bolag göra, också de på börsen.

Anf. 48 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Det var många fina ord. Jag vill gärna ha en historielektion av statsrådet Damberg vid ett annat tillfälle, kanske över en kopp kaffe. Men vi befinner oss här och nu och ska prata om vad vi ska göra för att öka jämställdheten i Sverige i dag.

Jag är glad över många av de reformer som Alliansen genomförde under vår tid vid makten. Till att börja med gjorde vi det enklare för kvinnor och män att leva på sin lön. Vi gjorde till exempel tryggheten för kvinnliga företagare lite större. Numera omfattas kvinnliga företagare som inte kan jobba på grund av graviditet av graviditetspenning, precis som den som är anställd.

När vi talar om de stora frågorna vill jag också säga att jag är väldigt glad över att det numera finns möjlighet för kvinnor att starta och driva företag inom de områden i samhället där kvinnor är som mest yrkesverksamma, till exempel välfärdssektorn. Den möjligheten vill regeringen begränsa.

Jag är också glad över att RUT-sektorn har kunnat växa till, trots att regeringen nu gör vad den kan för att mota den utvecklingen.

Herr talman! Jag tror som sagt att vi måste föra diskussionen om jämställdhet på just den nivån. Vad får sunda värderingar att växa fram underifrån? Vilka konkreta politiska reformer kan vi åstadkomma för att få fler kvinnor att ge sig in i karriären, utbilda sig och ta chefspositioner?

Statsrådet kan säga vad han vill. Men det är få kvinnor och män som känner att diskussionen om börsbolagsstyrelser är relevant för dem i vardagen. Låt oss ägna mindre tid åt kvoteringslagstiftning här i kammaren! Låt oss i stället prata om reella reformer för att öka jämställdheten!

Om vägen till riktiga åtgärder vore kvotering skulle statsrådet inte vara främmande för att kvotera på andra grunder än just jämställdhet. Men det är just symbolpolitik, och det därför man ägnar sig åt den här debatten. Som kvinna, som politiker och som medborgare i det här landet tycker jag att det är tråkigt.

Anf. 49 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Återigen, jag tror att man ska vara försiktig med att säga att representation handlar om symbolpolitik. Det handlar om lika rätt och möjligheter i samhället.

Om kvinnors kompetens hade tagits till vara på ett normalt sätt hade vi inte haft den situation som vi har i samhället i dag. Det är inte på det sättet att kvinnor har utbildat sig mer än män bara under det senaste året. Det har kvinnor gjort under årtionden, men de har fortfarande inte fått de toppositioner i samhället som vi är vana vid att män har. Det är uppenbart att det krävs politiska beslut för att det ska gå framåt, även när det gäller representation på viktiga ekonomiska positioner i samhället.

Om vi går tillbaka till samhället handlar väldigt många viktiga frågor just nu om lön och inflytande för vanliga arbetande kvinnor. Där hamnar Moderaterna på fel sida igen. Det gäller bland annat föräldraförsäkringen. Vi vet att den är den mest cementerande delen. Den tvingar kvinnor till sämre karriärmöjligheter och gör att de får en sämre position på arbetsmarknaden. Och det drabbar både deras löneutveckling och deras framtida pension.

Vi har också diskussionen om lönekartläggning. Vi vill nu tvinga fler företag att redovisa hur lönefördelningen ser ut, så att man kan driva fram en jämnare lönefördelning på arbetsplatserna.

Det är bara två exempel på stora reformer där Moderaterna återigen hamnar på fel sida i jämställdhetsdebatten. Det krävs ett strukturerat arbete för att öka jämställdheten. Moderaterna skyller – tyvärr – ofta på att det ska ske lokalt, lite senare och någon annanstans.

Sverige hade inte varit världens mest jämställda land med en sådan politik.

Anf. 50 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Herr talman! Jörgen Warborn har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit för att säkerställa att resultaten ska bli avsevärt bättre gällande konsekvensutredningarnas kvalitet vid Regelrådets nästa granskning. Jörgen Warborn har även frågat om dessa åtgärder är tillräckliga för att en godtagbar andel av konsekvensutredningarna ska vara godkända.

Konsekvensutredningarnas kvalitet behöver höjas. En väl genomförd konsekvensutredning bidrar till ett bättre beslutsunderlag för regelgivarna. Ett bra beslutsunderlag ökar förutsättningarna för att skapa ändamålsenliga regler, vilket gör att företagen kan ägna sig åt att driva och utveckla sin verksamhet och inte åt onödig administration. I förlängningen förväntas det leda till ökad tillväxt och sysselsättning.

Vi har nu nödvändiga förutsättningar på plats för att kunna förändra och förbättra konsekvensutredningarnas kvalitet. Regelrådet har permanentats, fått ett tydligare uppdrag och en ny organisationsform med nära koppling till Tillväxtverket. Det talar för ett effektivt resursutnyttjande och tydlighet gentemot regelgivarna. Tillväxtverket arbetar brett för att ge alla regelgivare råd, stöd och utbildning i konsekvensutredningsarbetet. Att Tillväxtverket och Regelrådet numera arbetar närmare varandra ger också en möjlighet att sätta in konkreta stödåtgärder där behovet är som störst.

I förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning är det Tillväxtverket som tillsammans med Ekonomistyrningsverket har uppdraget att svara för metodutveckling, rådgivning och utbildning.

Regeringen ser även över styrningen av Tillväxtverket vad gäller arbetet med konsekvensutredningar i syfte att höja kvaliteten och ser det som en angelägen fråga att det finns fullgoda beslutsunderlag. Jag har en god dialog med Regelrådets ordförande och ledningen för Tillväxtverket. Min avsikt är att göra vad jag kan för att vi ska vända den här utvecklingen.

Anf. 51 JÖRGEN WARBORN (M):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för svaret.

Den här debatten handlar om konsekvensutredningar. Men i ett bredare perspektiv är det egentligen en fråga om företagsklimatet i Sverige. Jag och ministern har nog samma känsla när det gäller att det är värt att ha ett riktigt bra företagsklimat. Om regelkrånglet kan hållas på minimumnivå kan företagare fokusera på sin kärnverksamhet.

Regelrådet har något slags vakthundsposition i arbetet med att granska de konsekvensutredningar som utredare presenterar för regeringen och som alltså sedan remitteras till Regelrådet.

Inledningsvis i debatten vill jag lyfta fram några bra saker i ministerns svar. Det är några saker som jag håller med om. Till att börja med är jag glad över att ministern och regeringen anser att konsekvensutredningarnas kvalitet behöver höjas. Så är det verkligen. Jag hoppas att vi kan arbeta gemensamt för att så ska bli fallet.

Ministern säger också att ”ett bra beslutsunderlag ökar förutsättningarna för att skapa ändamålsenliga regler”. Även det är mycket bra.

Ännu en bra sak är att ministern säger: ”I förlängningen förväntas det leda till ökad tillväxt och sysselsättning.” Jag håller med om det också.

Problembilden är att det, enligt Regelrådets skrivelse där man sammanställde alla konsekvensutredningar för 2015, endast var 36 procent som var godtagbara. En övervägande del av konsekvensutredningarna var alltså inte godtagbara.

Det blir såklart ett problem när vi ska fatta beslut där konsekvensutredningarna är en del av underlaget. Vi måste veta vilken konsekvens beslutet får för företagen. Om utredningarna inte är tillräckligt bra vet vi inte hur det kommer att påverka företagen. Det kan i värsta fall leda till att reglerna blir krångligare än vi trott och att vi inte får den önskade ökningen av tillväxten och sysselsättningen. Det är därför jag vill lyfta upp den här debatten, så att vi kan säkerställa att vi kan jobba för att förbättra nivåerna.

Jag oroas av att ministern i sitt svar hänvisar till organisationsförändringen av Regelrådet, som nu har införlivats i Tillväxtverket. Jag är ganska tveksam till att det kommer att lösa problematiken. Det är möjligt att det kan lösa en del. Men jag är tveksam till att det kommer att lösa hela frågan. 36 procent betyder att en väldigt stor andel av konsekvensutredningarna inte är okej. Jag tror helt enkelt inte att en organisationsförändring är tillräcklig.

Jag vill därför fråga ministern om det är den enda åtgärden. Kommer man nu att sitta passiva, ha armarna i kors och vänta på att det, som ett resultat av konsekvensutredningen, förhoppningsvis ska bli bättre? Eller finns det något mer konkret som regeringen tänker göra?

Jag tycker att konkreta åtgärder lyser med sin frånvaro i ministerns svar. Han säger bland annat att Tillväxtverket och Regelrådet numera arbetar närmare varandra och att det också ger ”en möjlighet att sätta in konkreta stödåtgärder där behovet är som störst”. Där närmar han sig åtminstone ordet konkret. Men då skulle jag vilja veta var behovet är som störst. Menar ministern att man vill göra insatser på något speciellt departement? Eller handlar det om speciella typer av insatser? I sådana fall undrar jag vilka.

Min avslutande fråga är: Kan jag få veta lite mer konkret vad regeringen har tänkt göra på området?

Anf. 52 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Tack för interpellationen. Den är viktig.

Nu valde jag att fokusera väldigt mycket på konsekvensutredningarna i mitt svar, men det är klart att frågan bredare än så. Det handlar om allmänna förutsättningar, om hur bemötande sker och om hur uppgiftslämnande sker. Det är mycket av det som tar väldigt mycket tid för företag. Det handlar om att tillämpa de regler som faktiskt finns i dag. Jag ska inte bli för långrandig, men jag tror att det finns enorma möjligheter att jobba med digitalisering för att underlätta för företagare. Det gäller vid myndighetskontakter så att man bara behöver lämna en uppgift en gång till myndigheterna. När myndigheterna sedan har den uppgiften kan de dela den mellan sig.

Regeringen har tillsammans med SKL försökt att reda ut situationen för restaurangföretagare. Det är kanske en av de mest regeltyngda och tillståndstunga branscherna, där det krävs många olika tillstånd och uppgiftslämnanden. Inlämnande av uppgifter sker till kommunala instanser och åtta av tio av tillstånden utfärdas av dem. Staten är en aktör, men det offentliga består av många delar.

Regeringen jobbar ihop med SKL. Målsättningen är att hälften av alla restaurangföretagare ska kunna både starta och delvis driva sina företag digitalt redan 2017. Det blir en genomlysning av de regler som finns, av hur man ska göra i rätt ordning för att inte göra fel, underlätta för den enskilda företagaren och underlätta för myndigheterna att tala med varandra. Dessutom ska sådana krav, som inte är relevanta som vi har på företagare sorteras bort. Varför ska 290 kommuner hitta på sina egna listor över vad som ska lämnas in när man vill ha ett alkoholtillstånd? Det är inte relevant och inte särskilt effektivt.

Det här är inte det enda vi jobbar med. Man kan inte säga annat än att en så låg siffra på antalet godkända av Regelrådet ju inte är bra. Då måste man fundera på: Vad är det som har brustit? En sak som har brustit är att man kanske bara har sett på Regelrådet som en vakthund, medan man har missat kopplingen mellan vakthunden och hur olika myndigheter implementerar och jobbar specifikt med att utforma förslag till nya regler. Det är den kopplingen som vi försöker åstadkomma, från Regelrådets erfarenhetsmässiga kunskap om detta till Tillväxtverket som är den stödjande myndigheten för alla myndigheter som jobbar med att ta fram lagstiftning eller regler som kan ha effekt på företagande.

Det är klart att det finns vissa branscher som är tyngre än andra, men olika förslag har olika effekt på krånglet. Det absolut viktigaste är att göra en tidig konsekvensanalys för att se om förslaget har stor bärighet på företagandet eller inte. Många förslag har inte så stor bäring på företagande, och då ska dessa förslag sorteras bort, så att tid och kraft inte ägnas åt de frågorna. Man ska göra riktigt bra konsekvensanalyser på de områden där det får stor effekt. Tillväxtverket tillsammans med Regelrådet kan hjälpa till med att bygga smartare system, gärna ofta digitala, så att det blir rätt från början.

Anf. 53 JÖRGEN WARBORN (M):

Herr talman! I förra veckan var jag med i en debatt här i kammaren om fastighetsbegreppet i mervärdesskattelagstiftningen. Men egentligen handlade den debatten om konsekvensbeskrivningen till den propositionen. Det var inte en proposition som ministern var ansvarig för, men likväl gick det inte att se vilka konsekvenser som propositionen kommer att få för företagare. Därför var det ett enigt skatteutskott som ställde sig bakom ett tillkännagivande till regeringen om att det ska göras en uppföljning om ett år eller så av hur detta har slagit ut. Även regeringspartierna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, var med på det tillkännagivandet. Det vore intressant att höra om ministern tycker att det är bra att Socialdemokraterna i riksdagen ställer sig bakom ett tillkännagivande till regeringen.

Egentligen vore det mycket bättre med en bra konsekvensutredning från början. Då hade vi sluppit att göra tillkännagivandet. Jag hoppas nu att vi får ett brett stöd för de följdmotioner som vi kommer att skriva om

konsekvensutredningarna, så att riksdagen reagerar med kraft i dessa frågor.

Vi från Moderaterna har i en motion föreslagit ett antal olika åtgärder för att komma till rätta med problemet. Jag skulle gärna vilja ha Mikael Dambergs kommentar till dessa förslag.

För det första vill vi uppdra till Tillväxtverket att intensifiera de utbildningar som genomförs för regelgivare i syfte att förbättra de kunskapsmässiga förutsättningarna för att upprätta konsekvensutredningar som håller en god kvalitet.

För det andra vill vi att regeringen stärker styrningen av kommittéer och annat utredningsarbete för att det ska bli bättre konsekvensutredningar. Där är grunden, för när det kommer till Regelrådet är det i regel för sent. Det är kommittéerna och utredarna som måste ha rätt kunskap för detta.

Sedan anser vi också att regeringen ska säkerställa att utredare sätter ett speciellt fokus på bättre analyser av författningsförslags påverkan på företagens kostnader och konkurrensförhållanden. Det ligger lite i linje med det som näringsministern närmade sig, det vill säga att man ska prioritera rätt typer av konsekvensanalyser.

Jag skulle gärna vilja ha en liten kommentar till att intensifiera utbildningar, stärka styrningen för utredningsarbete och sätta speciellt fokus på företags kostnader och konkurrensförhållanden.

Anf. 54 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Jag måste erkänna att jag inte har läst den motionen, men jag ska definitivt gå hem och göra det. Generellt sett har regeringen en ödmjuk inställning till att riksdagen alltid fattar kloka beslut, även när man inte tycker som regeringen. Vi agerar ju på riksdagens uppdrag.

När det gäller Tillväxtverket och utbildningar är det definitivt en fråga som Tillväxtverket nu jobbar med. Med Regelrådets granskning har vi en ganska tydlig bild av var de stora problemen finns. Vilka är det som inte har tillräckligt med kunskap för att göra rätt från början? Då kan man skraddarsy utbildningar på de områden där det finns störst behov av utbildningar. Det är en väldigt klok synpunkt att Tillväxtverket ska jobba med det.

Vi tittar också på att utforma mer digitala verktyg för att det ska vara lättare att göra rätt från början. Sådana verktyg kan användas av många, både av myndigheter och av utredare eller av kommittéer. Det ligger i när-tid att jobba med den typen av enklare verktyg så att man snabbt kan se vilka frågor som man bör ha koll på för att göra rätt från början.

När det gäller kostnader och konkurrensförhållanden kan det också handla om tid. För många företag är tid och krångel i regelverket en lika viktig fråga som själva kostnaden.

Jag ska läsa motionen från Moderaterna och se vad vi kan lära oss av den. Det här är en fråga som många olika regeringar över tid har arbetat med. Men det viktiga är att skapa en struktur så att det blir en del av de vanliga verksamheten att göra rätt från början, för då blir det mycket bättre.

Sedan finns det också andra delar av verksamheten. Vi har jobbat mycket med innovationsfrågor, och där är det också viktigt att pröva saker och ting för att se vilka effekter det får för regelverk och annat. Man kan

kanske inte utreda allting från början, utan man måste också våga testa en del saker. Det kanske inte hör hemma i just den här diskussionen, men det kommer också att behövas ett visst nytänkande i sättet att se på innovativ verksamhet. Man kanske inte bara utreder allting först, utan man prövar i liten skala och lär sig av det. Därefter kan man implementera nya regelverk eller förordningar.

Anf. 55 JÖRGEN WARBORN (M):

Herr talman! Jag vill gärna rekommendera Damberg att läsa fler av Moderaternas motioner. Jag tror att det finns mycket nyttigt till exempel i vår budgetmotion om företagande och jobb. Det hoppas jag att ministern kan ägna lite tid åt under den närmaste tiden.

I avslutningen på ministerns svar säger han: ”Min avsikt är att göra vad jag kan för att vi ska vända den här utvecklingen.” Återigen tycker jag att det var ett positivt anslag. Ministern gjorde detta till en nästan personlig fråga genom att säga att han skulle göra vad han kan. Det är bra och någonting som jag naturligtvis ska försöka att följa upp.

Jag tycker ändå att det var lite tomt på konkreta förslag. Jag hoppas därför att motionen från Moderaterna kan vara en del av det hela.

Samtidigt tycker jag att de digitala delarna som ministern och regeringen jobbar med är bra. Men, som sagt, vi måste få en bättre situation. 36 procent godkända konsekvensutredningar är helt enkelt inte tillräckligt bra.

Får vi ordning på detta, så att vi kan stärka Sveriges konkurrenskraft, kommer jobben och sysselsättningen att växa fram. Det är vi i princip överens om. Därför är detta egentligen en fråga som är av yttersta vikt för det svenska företagsklimatet.

Jag vill tacka för den här debatten. Jag antar att jag och ministern kommer att återse varandra någon gång i februari, när Regelrådets nästa rapport kommer. Förhoppningsvis har det då blivit lite bättre siffror.

Anf. 56 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, Jörgen Warborn, för debatten och för intresset för dessa frågor! De är viktiga, inte minst för små och medelstora företag, som ofta brottas med att hinna med sin verksamhet. Blir det för mycket fel och krångel i regelverken tar det mycket tid från det viktiga arbetet med att utveckla bolaget.

Jag håller med om att siffrorna är för dåliga. Vi måste vända trenden. Jag tror att organisationsförändringen faktiskt har effekt. Ibland måste man jobba med systematiska förändringar. Tillväxtverket har nu en ännu tydligare och nära roll gentemot resten av Regeringskansliet att faktiskt se till att konsekvensutredningar görs på ett klokare sätt i framtiden. Jag hoppas att detta kommer att ge effekt redan i februari.

Om man ska sitta i regeringen och vara minister bör man sträva efter att göra saker bättre. Detta är ett område där det krävs förbättringar. Jag är helt säker på att Moderaterna kommer att utkräva ansvar om detta inte inträffar. Jag ser fram emot att träffas igen i februari.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

- 2016/17:31 Stärkt meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet
2016/17:44 Ändrade bestämmelser om tullsamarbete
2016/17:49 Förstärkt konkurrens på lika villkor i kontantbranschen
2016/17:50 Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft

Skrivelse

- 2016/17:39 Riksrevisionens rapport om säkra och effektiva läkemedel

EU-dokument

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén En rymdstrategi för Europa

Motioner

- med anledning av prop. 2016/17:46 En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4
2016/17:3533 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (SD)
2016/17:3537 av Daniel Riazat m.fl. (V)
2016/17:3538 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD)

§ 17 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 28 november

2016/17:149 Skillnader i sjukfrånvaro

av *Johan Forssell* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2016/17:150 Den psykiska ohälsan

av *Johan Forssell* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2016/17:151 Närhetsprincip för nyanlända

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:152 Regeringens arbetslöshetsmål

av *Erik Andersson* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:153 Upphandlingsbrister hos Arbetsförmedlingen

av *Katarina Brännström* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:154 Varbergstunneln

av *Jörgen Warborn* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:155 Asylsökande som saknar skyddsskäl
av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2016/17:156 Förlängning av tillfälliga uppehållstillstånd
av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2016/17:36
29 november

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 28 november

2016/17:374 Stöd och hjälp till vuxna vid ställningstaganden till vård, omsorg och forskning

av *Barbro Westerholm* (L)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:375 Trygghetshundar åt våldsutsatta kvinnor

av *Catharina Bråkenhielm* (S)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:376 Förtroendet för rikspolischefen

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:377 Ökad tillgänglighet till vitboken

av *Tina Acketoft* (L)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2016/17:378 Antalet asylsökande till Sverige

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:379 Sveriges migrationslagstiftning

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:380 Anknypningsärenden

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:381 Nya vägar

av *Fredrik Christensson* (C)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:382 Utnyttjande av arbetssökande med anställningsstöd

av *Boriana Åberg* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:383 Nya droger

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:384 Försvarsmaktens rekrytering

av *Jan R Andersson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

Prot. 2016/17:36
29 november

2016/17:385 Utlandssvenskar
av *Patrick Reslow* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:386 Vårdreformer
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 15.41.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 13 anf. 42 (delvis)
och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1	Justering av protokoll.....	1
§ 2	Anmälan om ersättare	1
§ 3	Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4	Meddelande om frågestund.....	1
§ 5	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 6	Anmälan om faktapromemorior	3
§ 7	Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 8	Ärenden för bordläggning.....	3
§ 9	Svar på interpellation 2016/17:117 om fördröjningen av Sveriges utbetalningar till jordbrukare	3
	Anf. 1 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	3
	Anf. 2 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	4
	Anf. 3 STEN BERGHEDEN (M).....	5
	Anf. 4 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	5
	Anf. 5 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	6
	Anf. 6 STEN BERGHEDEN (M).....	6
	Anf. 7 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	7
	Anf. 8 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	7
	Anf. 9 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	8
§ 10	Svar på interpellationerna 2016/17:122 och 126 om rättslig prövning av skogsavverkning	8
	Anf. 10 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	8
	Anf. 11 ANDERS FORSBERG (SD).....	10
	Anf. 12 STEN BERGHEDEN (M).....	11
	Anf. 13 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	12
	Anf. 14 ANDERS FORSBERG (SD).....	13
	Anf. 15 STEN BERGHEDEN (M).....	14
	Anf. 16 ISAK FROM (S)	15
	Anf. 17 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	15
	Anf. 18 ANDERS FORSBERG (SD).....	16
	Anf. 19 STEN BERGHEDEN (M).....	16
	Anf. 20 ISAK FROM (S)	17
	Anf. 21 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	17
§ 11	Svar på interpellation 2016/17:103 om kvaliteten i sex- och samlevnadsundervisningen	18
	Anf. 22 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	18
	Anf. 23 HANNAH BERGSTEDT (S).....	19
	Anf. 24 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	20
	Anf. 25 HANNAH BERGSTEDT (S).....	21
	Anf. 26 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	21
	Anf. 27 HANNAH BERGSTEDT (S).....	22
	Anf. 28 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	23
§ 12	Svar på interpellation 2016/17:114 om ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning	23

Anf. 29 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	23
Anf. 30 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	24
Anf. 31 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	25
Anf. 32 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	26
Anf. 33 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	27
Anf. 34 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	28
Anf. 35 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	28
§ 13 Svar på interpellation 2016/17:119 om AP-fondernas investeringar i det ockuperade Västsahara	29
Anf. 36 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	29
Anf. 37 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	30
Anf. 38 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	31
Anf. 39 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	32
Anf. 40 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	33
Anf. 41 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	34
Anf. 42 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	34
§ 14 Svar på interpellation 2016/17:121 om kvotering till bolagsstyrelser.....	35
Anf. 43 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	35
Anf. 44 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	36
Anf. 45 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	36
Anf. 46 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	37
Anf. 47 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	38
Anf. 48 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	39
Anf. 49 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	40
§ 15 Svar på interpellation 2016/17:131 om konsekvensutredningar	41
Anf. 50 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	41
Anf. 51 JÖRGEN WARBORN (M).....	41
Anf. 52 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	42
Anf. 53 JÖRGEN WARBORN (M).....	43
Anf. 54 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	44
Anf. 55 JÖRGEN WARBORN (M).....	45
Anf. 56 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	45
§ 16 Bordläggning.....	46
§ 17 Anmälan om interpellationer	46
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar	47
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 15.41.	48